

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**VARSTVO PRAVIC PRED EVROPSKIM
SODIŠČEM ZA ČLOVEKOVE PRAVICE S
POUDARKOM NA UPRAVNIH ZADEVAH**

Polona Zakrajšek

Ljubljana, avgust 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

VARSTVO PRAVIC PRED EVROPSKIM SODIŠČEM ZA ČLOVEKOVE
PRAVICE S Poudarkom NA UPRAVNIH ZADEVAH

Kandidat (kandidatka): Polona Zakrajšek

Vpisna številka: 04039458

Študijski program: Univerzitetni študijski program Uprava 1. stopnja

Mentor: izr. prof. Polona Kovač

Ljubljana, avgust 2013

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana »Polona Zakrajšek«, študentka »Univerzitetnega študijskega programa Uprava 1. stopnja«, z vpisno številko 04039458, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: »Varstvo pravic pred Evropskim sodiščem za človekove pravice s poudarkom na upravnih zadevah«.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata, bodisi v obliki skoraj dobesečnega parafraziranja, bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektoriral/a: Nina Papež, prof. slov. jezika

Ljubljana, 19. 08. 2013

Podpis avtorice:

POVZETEK

Upravni postopek je eden izmed ključnih postopkov, ki jih vodi država oziroma javna uprava. Preko postopka se uresničuje javni interes in uveljavljajo pravice ali pravne koristi ali dolžnosti posameznika. Najpomembnejši pravni akt s področja upravnih zadev v Republiki Sloveniji predstavlja Zakon o splošnem upravnem postopku.

Človekove pravice in temeljne svoboščine predstavljajo ključno vrednoto današnje družbe. Svet Evrope je najbolj uveljavljena in uspešna institucija, ki skrbi za razvoj, širjenje in zaščito teh pravic. Njihovo zagotavljanje in varnost je dolžnost vseh držav članic Sveta Evrope. Evropska konvencija za človekove pravice in temeljne svoboščine je celosten akt, ki vsebuje določbe z najpomembnejšimi temeljnimi človekovimi pravicami in o njihovem uresničevanju. Kršitve pravic po konvenciji obravnava Evropsko sodišče za človekove pravice, ki ima zadnjo besedo v določeni zadevi, če se posameznik odloči za pritožbo zoper državo. Sodba, ki jo izda Evropsko sodišče za človekove pravice, je obvezna, zavezujoča in zoper njo ni možno nobeno pravno sredstvo.

Upravne zadeve kot oblika uresničevanja pravic posameznika v razmerju do države predstavljajo pomembno obliko pravnih razmerij. Pravice strank v teh postopkih so pomembne in morajo biti zavarovane. V končni fazi za varovanje in uresničevanje skrbi tudi Evropsko sodišče za človekove pravice, katerega delo temelji na Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic.

Ključne besede: upravna stvar, upravnopravno razmerje, človekova pravica, Evropsko sodišče za človekove pravice.

SUMMARY

PROTECTION OF RIGHTS BEFORE THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS WITH FOCUS ON

The administrative procedure is one of the key processes managed by the state or the public administration. This process is a way to implement public interest and to exercise the rights or legal interests or obligations of the individual. The most important legal act in the field of administrative affairs in the Republic of Slovenia is represented by the Law on General Administrative Procedure Act. Human rights and fundamental freedoms are a key value in today's society. The Council of Europe is the most established and successful institution that is responsible for the development, dissemination and protection of these rights. Assurance and protection of human rights is the duty of all Member States of the Council of Europe. The European Convention of Human Rights and undamental Freedoms is a comprehensive document, which contains provisions of the basic human rights and their implementation. Violation of the rights is inspected by the European Court of Human Rights, which has the final word in a particular case when an individual decides to lodge a complaint gainst a state. Judgments issued by the European Court of Human Rights are mandatory and binding, and states must comply with the Court's judgment.

Administrative matters as a means of exercising the rights of individuals in relation to the state are an important form of legal relations. Rights of the parties in these proceedings are important and must be protected. In the final stage, the European Court of Human Rights, whose work is based on the European Convention on Human Rights, is concerned (responsible) for the protection and realisation of these rights.

Key words: administrative matter, legal administrative relationship, human rights, the European Court of Human Rights.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY.....	vi
KAZALO PONAZORITEV	ix
KAZALO GRAFIKONOV	ix
KAZALO SLIK	ix
KAZALO TABEL.....	ix
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	x
1 UVOD.....	1
2 TEMELJNO O UPRAVNOPRAVNIH RAZMERJIH IN STVAREH TER UPRAVNEM POSTOPKU	2
2.1 UPRAVNOPRAVNO RAZMERJE, NJEGOVE ZNAČILNOSTI IN POJAVNOST	2
2.1.1 NASTANEK IN VSEBINA UPRAVNOPRAVNEGA RAZMERJA	3
2.1.2 ZNAČILNOSTI UPRAVNOPRAVNEGA RAZMERJA	3
2.2 POGLAVITNA REGULACIJA UPRAVNIH ZADEV	3
2.2.1 UPRAVNA ZADEVA ALI UPRAVNA STVAR.....	3
2.2.2 UPRAVNI POSTOPEK	4
2.3 KRŠITVE.....	6
2.3.1 VARSTVO PRAVIC STRANK.....	6
2.3.2 PRITOŽBA ZOPER ODLOČBO NA PRVI STOPNJI.....	7
2.3.3 UPRAVNI SPOR.....	8
2.3.4 USTAVNA PRITOŽBA	8
2.3.5 PRITOŽBA NA ESČP.....	9
3 POJEM IN PRAVNA UREDITEV ČLOVEKOVIH PRAVIC.....	10
3.1 VARSTVO ČLOVEKOVIH PRAVIC V REPUBLIKI SLOVENIJI	11
3.1.1 USTAVA RS.....	11
3.1.2 USTAVNO SODIŠČE.....	12
3.1.3 VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC.....	13
3.2 ČLOVEKOVE PRAVICE NA RAVNI SVETA EVROPE IN V EU.....	14
3.2.1 SPLOŠNA DEKLARACIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH	16
3.2.2 EVROPSKA SOCIALNA LISTINA.....	17
3.3 EKČP IN ESČP	17
3.3.1 EKČP.....	18
3.3.2 ESČP.....	19
3.3.3 POSTOPEK PRED ESČP	21
3.4 EKČP IN ESČP NA PODROČJU UPRAVNIH ZADEV	23
4 ANALIZA PRAKSE ESČP.....	25
4.1 PREGLED ŠTEVILA IZDANIH SODB MED LETI 1959–2012	25
4.2 PREGLED ŠTEVILA PRITOŽB PO POSAMEZNIH DRŽAVAH MED LETI 2009– 2012	26

4.3	PRIMERJAVA ŠTEVILA ZAHTEVKOV MED DRŽAVAMI ČLANICAMI SVETA EVROPE IN SLOVENIJE MED LETI 2009–2012	29
4.4	VSEBINSKI PREGLED PRITOŽB MED LETI 2009–2012	30
4.5	ŠTUDIJA IZBRANIH PRIMEROV	33
4.5.1	KLINAR PROTI SLOVENIJI	33
4.5.2	X PROTI SLOVENIJI	34
4.5.3	BLEKIĆ PROTI SLOVENIJI	37
4.5.4	KURIČ IN DRUGI PROTI SLOVENIJI (»IZBRISANI«)	39
4.6	PREVERITEV HIPOTEZE IN PREDLOGI IZBOLJŠAV	41
5	ZAKLJUČEK	43
6	LITERATURA IN VIRI	45

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Pregled števila izdanih sodb zoper vseh držav članic Sveta Evrope med leti 1959–2012	26
Grafikon 2: Število pritožb zoper Slovenijo med leti 2009–2012	28

KAZALO SLIK

Slika 1: Postopek pritožbe	23
----------------------------------	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz pravic po EKČP in primerjava z določbami Ustave RS.....	18
Tabela 2: Prikaz obravnavanih vlog po letih in državah ter število pritožb na 10.000 prebivalcev	26
Tabela 3: Prikaz dogajanja z zahtevki med leti 2009–2012 (primerjava vseh držav in Slovenije)	29
Tabela 4: Pregled števila kršitev posameznih pravic držav članic in Slovenije	30
Tabela 5: Pregled zadev pri Varuhu človekovih pravic RS za obdobje med 2009–2011....	31
Tabela 6: Pregled zadev pri Varuhu človekovih pravic RS za obdobje med 2009–2011....	32

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

EKČP – Evropska konvencija o človekovih pravicah

ESČP – Evropsko sodišče za človekove pravice

RS – Republika Slovenija

ZUP – Zakon o splošnem upravnem postopku

ZUstS – Zakon o ustavnem sodišču

USRS – Ustavno sodišče Republike Slovenije

SFRJ – Socialistična federativna Republika Jugoslavija

1 UVOD

Varstvo pravic je vedno bila in je aktualna tema, zato se mi zdi zanimiva in sem se odločila, da jo podrobneje raziščem. Ljudje smo vedno bolj seznanjeni s svojimi pravicami oziroma se jih vedno bolj zavedamo, vedno več pozornosti se namenja morebitnim kršitvam, te se obravnavajo z vse večjo resnostjo in odgovornostjo.

Ustava Republike Slovenije iz leta 1991 daje velik poudarek človekovim pravicam, vendar se Slovenija vseeno ni uspela izogniti večjim kršitvam (primer izbrisanih). Z ustanovitvijo Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) je Svetu Evrope uspelo zagotoviti boljše mednarodno varstvo človekovih pravic, kar pa ne pomeni, da do kršitev ne prihaja več oziroma v prihodnosti kršitev ne bo. V Sloveniji so človekove pravice varovane tudi s strani varuha človekovih pravic, ki se ga v Sloveniji imenuje s strani državnega zbora na predlog predsednika države. Varuh ima možnost samostojne preiskave primerov pri organih, pri katerih ima pristojnosti. Med pisanjem naloge bom raziskovala zgodovinsko podlago pravic, slovenske pravne predpise in predpise Evropske unije (EU), ki urejajo pravice, poglobitve značilnosti upravnega postopka, pritožbo na ESČP in kršitve pravic v postopkih. Zanima me predvsem to, na katerih področjih prihaja do največ kršitev in v kakšnem položaju je Slovenija v primerjavi z drugimi državami EU.

Namen mojega raziskovanja je ugotoviti, kakšne pravne podlage urejajo področje človekovih pravic in kako se to izraža v praksi (glede na pritožbe in primerjavo med državami). Zanima me, katere so prevladujoče kršitve pravic strank, koliko je dejansko upravičenih in obravnavanih pritožb za kršitve ter statistična analiza števila pritožb na ESČP po državah članicah EU. Na koncu bom predstavila izbrane sodbe v obliki študijskih primerov. Ob končnih ugotovitvah se bom potrudila poiskati in predlagati možne rešitve in izboljšave, da bi prišlo do čim manj kršitev pravic.

Hipoteza: »Število kršitev pravic strank pred ESČP se manjša.«

Glavna metoda raziskovanja, ki jo bom uporabila, je deskriptivna – proučevala in predstavila bom zakonodajo ter primerjala statistične podatke. Uporabila bom tudi grafične prikaze za lažjo predstavitev. Na podlagi opisanega bom poskusila ugotoviti povezavo s primeri sodb.

V diplomskem delu bom na začetku opredelila temeljna izhodišča naloge, to so upravnopravno razmerje, upravna stvar in njene značilnosti ter temeljna zakonodaja, ki ureja vodenje upravnih postopkov. V nadaljevanju bom opredelila človekove pravice in kratek zgodovinski razvoj pojma. Zanimalo me bo varstvo pravic v Republiki Sloveniji, pravice na ravni Sveta Evrope in v Evropski uniji. Nato bom opredelila ESČP in EKČP ter delovanje na področju upravnih stvari. Četrto poglavje bo namenjeno analizi primerov iz prakse – naredila bom statistični pregled pritožb, vsebinske značilnosti obravnavanih zadev in predstavila določene sodbe. Predstavila bom nekaj primerov sodb, ki so bile izdane s strani ESČP proti Sloveniji. Na koncu se bom opredelila do hipotez ter poskušala podati predloge izboljšav.

2 TEMELJNO O UPRAVNOPRAVNIH RAZMERJIH IN STVAREH TER UPRAVNEM POSTOPKU

2.1 UPRAVNOPRAVNO RAZMERJE, NJEGOVE ZNAČILNOSTI IN POJAVNOST

Upravnopravno razmerje je vrsta pravnega razmerja s specifičnimi značilnostmi in je s strani pravne urejenosti pomembno za delovanje družbe kot celote. Gre za tipični institut upravnega prava, ki nastane v procesu izvajanja javnih nalog, predvsem pri nalogah v okviru uresničevanja javnega interesa. Torej gre za vrsto pravnega razmerja, v katerega so udeleženi organi državne uprave in drugi organi, ki izvajajo javna pooblastila v procesu svojega dela (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 46).

Na osnovi norm, ki predstavljajo pravila za vedenje in ravnanje ljudi, se vzpostavljajo pravna razmerja, torej družbena razmerja s pravno ureditvijo. Najpogostejši pravni razmerji sta civilnopravno in upravnopravno razmerje (Cijan, Grafenauer, 2002, str. 95).

Čebulj in Strmecki upravnopravna razmerja delita v dve skupini – v skupino splošnih upravnopravnih razmerij in skupino posamičnih upravnopravnih razmerij. Splošna razmerja so urejena s splošnimi upravnopravnimi normami oziroma upravnimi institucijami. Te norme na splošen način, abstraktno in generalno urejajo razmerja med državo in državljani ali drugimi subjekti (2006, str. 122). Abstraktne norme ne urejajo nekega določenega razmerja ali stanja, nanašajo se na vnaprej predpostavljena stanja. Generalna norma se nanaša na vse subjekte, ki bodo vstopili v hipotetično razmerje ali stanje, ki ga norma ustvari (Čebulj in Strmecki, 2006, str. 50).

Pri uresničevanju pravic ali obveznosti s strani državljana v razmerju do države pride do oblikovanja posamičnega upravnopravnega razmerja. Torej gre za razmerje med državo in posameznikom, ki ga urejajo posamične, torej konkretne in individualne upravnopravne norme (Čebulj in Strmecki, 2006, str. 122). Konkretnost norme pomeni, da ureja samo točno določeno razmerje, individualna norma pa, da se nanaša na točno določen subjekt (npr. gradnja točno določenega objekta na točno določeni lokaciji s strani točno določenega investitorja) (Čebulj in Strmecki, 2006, str. 50, 51).

Ožja opredelitev posamičnega upravnopravnega razmerja definira upravnopravno razmerje glede na udeležence v razmerju. Eden od udeležencev je nujno upravni organ. Širše pa je upravnopravno razmerje tisto razmerje, ki ga urejajo upravnopravne norme. Po tej definiciji udeleženi subjekti niso pomembni. Obe definiciji sta pomanjkljivi, še najbolj smiselna je kombinacija obeh, ki pravi, da je posamično upravnopravno razmerje posebna oblika pravnega razmerja, katerega udeleženci so upravni in drugi državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil odločajo o pravicah ali obveznostih ali pravnih koristih posameznikov, pravnih oseb in drugih subjektov. Rezultat takega razmerja je upravna odločba oziroma izdaja posamične upravnopravne norme (Čebulj in Strmecki, 2006, str. 122–123).

2.1.1 NASTANEK IN VSEBINA UPRAVNOPRAVNEGA RAZMERJA

Grafenauer in Breznik razlagata, da upravnopravno razmerje nastane na osnovi volje močnejšega udeleženca, torej državnega organa ali organa z javnim pooblastilom. V tem razmerju gre za dva neenakopravna udeleženca, močnejši udeleženec odloča o pravicah ali obveznostih šibkejšega in zagotavlja izvršitev lastne odločitve. Organ je vezan na zakonska določila in predpisane pogoje za odločanje, njegova odločitev se izraža v obliki upravnega akta, odločbe, ki vsebuje končno odločitev organa (pravica ali obveznost ali pravna korist).

V upravnopravnem razmerju gre za odločanje o pravicah, obveznostih ali pravnih koristih posameznega subjekta v upravni zadevi s posameznega upravnega področja. Gre za konkretne upravne zadeve, v katerih se izraža javni interes (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 49–50).

2.1.2 ZNAČILNOSTI UPRAVNOPRAVNEGA RAZMERJA

Vsebinska značilnost tega razmerja je, da je predmet odločanja posamezni primer s kateregakoli upravnega področja, pri katerem je izražen javni interes (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 141). Subjekt, ki vedno nastopa v upravnopravnem razmerju, je državni organ ali organizacija ali posameznik s posebnim javnim pooblastilom. Ta subjekt je pomemben, saj se preko njega uresničujejo splošni interesi, v okviru katerih se stranki v postopku naloži obveznost ali prizna pravica (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 48).

2.2 POGLAVITNA REGULACIJA UPRAVNIH ZADEV

2.2.1 UPRAVNA ZADEVA ALI UPRAVNA STVAR

Upravne zadeve v RS so urejene po Zakonu o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP), ki je bil sprejet leta 1999 in objavljen v Ur. l. RS, št. 80/1999, 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl. US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010. Zakonodaja sledi evropskim trendom. Po ZUP je upravna stvar ali zadeva »odločanje o pravici, obveznosti ali pravni koristi fizične ali pravne osebe oziroma druge stranke na področju upravnega prava« (ZUP, 2. člen).

Ustava RS določa, da se pravice in obveznosti ureja z materialnimi upravnimi predpisi, torej z zakonskimi in podzakonskimi predpisi. Da se neka pravica ali obveznost uveljavlja v upravnem postopku, mora to opredeliti področni zakon – gre za formalno definirano upravno zadevo. Za upravno zadevo je ključno, da so v njeni vsebini določeni trije elementi: 1. v postopku odloča oblastni organ, 2. predmet postopka je upravnopravna pravica ali obveznost ali pravna korist stranke in 3. o predmetu postopka se odloča. Če ni mogoče iz procesnih znakov določiti, ali gre za upravno zadevo, se šteje, da gre za upravno zadevo, če obstaja kolizija med zasebnim in javnim interesom – gre za materialno definirano upravno zadevo. Domnevamo lahko, da če področni zakon eksplicitno ne določa drugače, da ne gre za upravno zadevo, če ni treba zaščititi nikakršne

javne koristi. Kumulativno izpolnjeni pogoji, ki določajo, kdaj gre za upravno zadevo so (Jerovšek in Kovač, 2010, str. 13–16):

- o zahtevku stranke se odloča,
- odloča oblastni organ,
- predmet odločitve je priznanje ali zavrnitev ali naložitev ali ugotovitev pravice ali pravne koristi ali obveznosti,
- gre za pravico, pravno korist ali obveznost, kot jo opredeljuje materialno upravno pravo,
- odloča se v posamični zadevi,
- pri odločanju se presoja morebitna kolizija med javno koristjo in interesom strank v postopku.

ZUP predstavlja enotna pravila upravnega postopka, med drugim določa tudi to, da se lahko posamezna vprašanja upravnega postopka za določeno upravno področje v posebnem zakonu drugače uredijo, če je to potrebno (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 109).

2.2.2 UPRAVNI POSTOPEK

Kovač navaja, da je upravni postopek eden ključnih procesov javnega upravljanja na strokovno-operativni ravni, ki priznava pravice in nalaga obveznosti. V Sloveniji ga razumemo kot avtoritativno odločanje v obliki upravnih aktov (2012, str. 25–28). Upravni postopek predstavlja presečišče, ki mora zagotoviti sorazmernost javnega in zasebnega interesa. Gre za skupek procesnih institutov, po katerih je določeno pravno zaporedje dejanj v upravnem postopku ter način njihovega izvajanja. Namen teh dejanj je oblikovanje upravnopravnega razmerja, ki lahko stranki določi pravico ali obveznost ali pravno korist. Na koncu postopka se v zadevah izda konkreten upravi akt, to je lahko odločba ali sklep (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 1–3).

Začetek postopka je odvisen od tega, ali gre za uveljavljanje pravne koristi ali nalaganje obveznosti. Če stranka želi uveljavljati pravico, sproži postopek pri pristojnem organu. Če mora organ zagotoviti spoštovanje pravnega reda, začne postopek po uradni dolžnosti. Da se lahko postopek v zadevi dejansko začne, morajo biti predložene in izpolnjene vse zahtevane formalnosti, ki so potrebne, da lahko organ začne odločati o vsebinski utemeljenosti zahtevka. Organ nadalje odloča o pristojnosti odločanja, ter če gre dejansko za upravno stvar, je glede zahtevka mogoče odločati v upravnem postopku. Čeprav ZUP določa, da se postopek začne z vložitvijo vloge, je v primeru nepopolne, nejasne, nerazumljive vloge, ali če gre za vložitev vloge k nepristojnemu organu, nemogoče začeti postopek. Nadalje Remic navaja, da je zmotno razumevanje, da mora formalno popolna vloga omogočiti takojšnjo vsebinsko odločitev. Velikokrat je pomembno upoštevati in pregledati dodatne dokaze, okoliščine in dejstva, ki lahko bistveno spremenijo odločitev, ki bi nastala le na podlagi prvotne formalno popolne vloge. S takšnim pojmovanjem področna zakonodaja omejuje pomen dokaznega postopka (2012, str. 221–222).

Kadar posamezna procesna predpostavka ni izpolnjena, organ pozove stranko k dopolnitvi. Organ ima po možnost, da preizkusi zadevo in jo s sklepom zavrže, če: stvar, na kateri se vloga nanaša, ni upravna; če ne gre za uveljavljanje pravice ali pravne koristi vlagatelja ali po ZUP le-ta ne more biti stranka; če zahteva ni vložena v predpisanem roku; če o isti stvari že teče postopek ali je o njej že pravnomočno odločeno. To lahko stori tudi med tekom postopka, če so podani razlogi za to (139. člen ZUP).

Pri uveljavljanju upravnopravne pravice ali koristi ali obveznosti se po slovenski in večinski evropski ureditvi uporablja ZUP in obvezno tudi področni predpisi. Ločimo posebni in splošni upravni postopek. Posebni upravni postopek ureja ZUP ter področni predpisi, splošni postopek pa ZUP in njegovi izvedbeni akti. Ti akti so na primer: Uredba o upravnem poslovanju, Pravilnik o stroških v upravnem postopku, Pravilnik o evidenci v upravnem postopku, itd. (Jerovšek in Kovač, 2010, str 16).

Med splošnim upravnim postopkom in posebnimi upravnimi postopki velja subsidiarnost. Kadar se postopa po pravilih posebnega zakona, se ZUP uporablja v primerih, ki niso urejeni v tem posebnem zakonu, torej se ZUP uporablja dopolnilno (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 113–116).

Splošni upravni postopek vsebuje vsa splošna pravna pravila, ki omogočajo vodenje upravnega postopka v celoti. Zanj je značilno, da velja za odločanje o upravnih zadevah na vseh upravnih področjih in velja za vse organe, ki odločajo v konkretnih upravnih zadevah, torej ne glede na to, za kateri organ gre (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 107).

Posebni upravni postopek se lahko uvede zaradi specifičnosti nekaterih upravnih področij in zagotovitve smotrnejšega teka postopka. Gre za hitrejši, preprostejši, prožnejši postopek, ki je prilagojen posebnim značilnostim vodenja postopka in odločanja o pravici. Posamezne procesne določbe so vključene v materialne zakone (na področju razlastitev, davkov, carin, inšpekcijskega nadzora ...). Taki postopki se uveljavljajo na področjih, kjer gre za prepletanje javnopravnih in zasebnopravnih norm. Posebni upravni postopek se lahko predpiše le z zakonom in ob določenih pogojih. Ti pogoji so:

- če je to zaradi specifičnosti nekega področja dejansko potrebno;
- da se lahko urejajo samo posamezna procesna vprašanja upravnega postopka – ni mogoče drugače urejati postopka v celoti;
- da so pravila posebnega postopka v skladu z načeli splošnega upravnega postopka – zagotavljanje temeljnih standardov in varstva pravic strank.

S posebnim upravnim postopkom se lahko določen institut upravnega postopka spremeni, se predvidi nov institut, se izključi kakšen institut ali uredi kakšna druga značilnost postopka. To pomeni, da se lahko spremenijo sestavni deli vloge, roki za izdajo odločbe, ukinitve pritožbe ... Temeljna pravila upravnega postopka in procesne pravice strank ureja zakonodajalec, podzakonski predpisi in splošni akti pa lahko postopek urejajo le v posameznih rešitvah v okviru in na podlagi posebnega zakonskega pooblastila. Ti posebni

zakoni in drugi akti pa morajo biti skladni z ZUP, sicer je njihovo upoštevanje nedopustno (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 109–113).

Kovač navaja, da naj bi nosilci javnih nalog delovali proaktivno in usmerjali odnose med udeleženci razmerij, da bi se nasprotja uskladila, konflikti pa v prvi vrsti preprečevali in reševali. Namen tega je življenje v blaginji. Oblikovanje varnega in ustvarjalnega družbenega stanja terja spremembe vsebin in metod dela v javnih zadevah (2012, str. 27–28).

2.3 KRŠITVE

Po Androjni in Kerševanu so pravna sredstva z Ustavo RS zagotovljena pravica vsakega posameznika (2006, str. 454). So procesna dejanja, s katerimi se pri pristojnem organu sproži postopek za presojo in ugotovitev skladnosti upravnega akta z abstraktno pravno normo. Namen pravnih sredstev je zagotavljanje pravnega in zakonitega dela ter odločanja. Izpodbija se izrek oziroma dispozitiv odločbe, ki vsebuje odločitev o zadevi (Breznik, Grafenauer, str. 543).

ZUP deli pravna sredstva na redna in izredna. Edino redno pravno sredstvo predstavlja pritožba, izredna pravna sredstva pa so: obnova postopka, sprememba in odprava odločbe v zvezi z upravnim sporom, odprava in razveljavitev odločbe po nadzorstveni pravici, izredna razveljavitev odločbe in ničnost odločbe. Druga pravna sredstva so: upravni spor, ustavna pritožba in sodno varstvo v okviru Evropskega sodišča za človekove pravice.

Posledice pravnega sredstva so lahko odprava odločbe, razveljavitev odločbe, izrek odločbe za nično ali sprememba odločbe (Breznik, Grafenauer, 2009, str. 543– 545).

Iz poročila varuha za človekove pravice je razvidno, da se je v letu 2011 pojavilo največ kršitev na področju uresničevanja načela varstva pravic strank in varstva javnih koristi. Pobude varuhu so se nanašale na neodzivnost organov, dolgotrajnosti davčnih postopkov, težav pri urejanju stalnega prebivališča, dolgotrajne postopke odločanja ministrstev, aroganten odnos občin, neodzivnost in neodzivnost v določenih rokih. Število pobud je bilo v letu 2011 379, v letu 2010 pa 358 (Poročilo varuha človekovih pravic, 2011).

2.3.1 VARSTVO PRAVIC STRANK

Načelo varstva pravic strank in varstvo javnih koristi ima osnovo že v ustavnih določilih, ki opredeljujejo enakost pred zakonom in enako varstvo pravic (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 177).

V sedmem členu ZUP je določeno, da načeli varstva pravic strank in varstva javnih koristi odražata medsebojno povezanost ciljev upravnega postopka. Ta cilja sta omogočiti stranki, da uveljavi svoje pravice ter da se ob tem optimalno zavaruje javni interes. Organom v postopku se s tem členom nalaga tudi skrb, da se ob uveljavljanju pravice stranke v postopku ne kršijo pravice tretjim osebam (ZUP, 7. člen).

Pravice strank so zaščitene tudi v drugih členih ZUP, ki določajo način za ravnanje z vlogo, njeno dopolnitev, pravilno zastopanje procesno nesposobnega stanja in s pravilnim materialnim in procesnim vodenjem postopka (Breznik, Štucin, Marlfak, 2008, str. 77).

2.3.2 PRITOŽBA ZOPER ODLOČBO NA PRVI STOPNJI

Predstavlja redno, devolutivno (odloča organ druge stopnje) in suspenzivno (navadno zadrži izvršitev odločbe) pravno sredstvo. Je vedno dovoljena, razen kadar jo izključi zakon.

Pritožba je po ZUP temeljno pravno sredstvo, predstavlja instrument varstva pravic strank v postopkih. Po ZUP se lahko pritožbo vloži v petnajstih dneh od dneva vročitve odločbe. Rok začne teči dan po vročitvi. Vlagatelj je lahko (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 208–209):

- stranka, ki je bila udeležena v postopku na prvi stopnji kot aktivna, pasivna stranka ali pasivni udeleženec;
- vsaka druga oseba, če odločba posega v njene pravice in pravne koristi;
- državni tožilec in državni pravobranilec, če je bil kršen zakon v korist stranke in škodo javnih koristi.

Odločbo se lahko izpodbija, če so izpolnjeni trije temeljni razlogi za pritožbo. Razloge določa ZUP v 237. členu:

1. Zaradi nepravilne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja.
2. Zaradi kršitve materialnega prava:
  - a. materialni prepis ni bil uporabljen;
  - b. materialni prepis je bil nepravilno uporabljen;
  - c. materialni predpis je organ nepravilno razlagal;
  - d. organ, ki je odločal po diskreciji, je presegel meje pooblastila;
3. Zaradi kršitev postopka:
  - a. nebistvene kršitve – ne vplivajo na zakonitost odločitve;
  - b. bistvene kršitve pravil postopka – 7 absolutnih določa ZUP, relativne pa so odvisne od primerov.

Bistvene kršitve postopka so kršitve, katere vsaka zase predstavljajo samostojni razlog za pritožbo. Te napake mora organ po uradni dolžnosti preveriti, kljub temu da pritožba nastane iz drugih razlogov (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 212). Absolutne postopkovne napake po 237. členu ZUP nastanejo:

- Če je odločbo izdal stvarno nepristojen organ.
- Če osebi, ki bi morala biti udeležena kot stranka ali stranski udeleženec v postopku, ta možnost ni bila dana, pa ne gre za primer iz drugega odstavka 229. člena, ali je nastopal nekdo, ki ne bi mogel biti stranka.

- Če stranki ali stranskemu udeležencu ni bila dana možnost, da se izjavi o dejstvih in okoliščinah, pomembnih za izdajo odločbe.
- Če stranke v skladu z zakonom ni zastopal zakoniti zastopnik oziroma če pooblaščenec ni imel ustreznega pooblastila.
- Če so bile kršene določbe tega zakona o uporabi jezika v postopku;
- Če je pri odločanju ali vodenju postopka sodelovala oseba, ki bi po zakonu morala biti izločena.
- Če se odločbe ne da preizkusiti.

2.3.3 UPRAVNI SPOR

Razumevanje upravnega spora v RS je odvisno od besedila Zakona o upravnem sporu, Ustave RS in Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic ter sodna praksa Evropske unije (Grafenauer, Breznik, 2009, str. 662). Upravni spor je oblika sodnega nadzora nad zakonitostjo dokončnih posamičnih upravnih aktov ter nad dejanji in posamičnimi akti, s katerimi se posega v ustavne pravice. Zakon o upravnem sporu določa merila, kdaj se nek akt šteje kot posamični upravni akt in se ga lahko izpodbija v upravnem sporu. Kršitev subjektivnih pravic posameznikov ali pravnih oseb z upravnim aktom predstavlja pogoj izpodbijanja v upravnem sporu. Upravni spor ni dopusten, če stranka ni izkoristila ali je prepozno izkoristila možnost pritožbe ali drugega rednega pravnega sredstva zoper upravni akt (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 242–245).

Jerovšek in Kovač navajata elemente upravnega akta, ki jih je mogoče izpodbijati:

- Odločeno mora biti o pravici ali pravni koristi stranke v postopku izdaje akta.
- Akt mora biti odločitev ali dejanje državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil.
- Odločitev se mora nanašati na individualno pravico ali obveznost posameznika ali pravne osebe.
- Akt mora biti izdan v okviru izvrševanja upravne funkcije.
- Odločitev mora imeti obliko odločbe ali drugega javnopravnega, enostranskega oblastvenega posamičnega akta (2010, str. 245).

2.3.4 USTAVNA PRITOŽBA

Ustavna pritožba je posebno pravno sredstvo zoper kršitev ustavnih pravic. Prizadetim v postopku omogoča, da primer obravnava in odloča ustavno sodišče (Breznik, Grafenauer, 2009, str. 610). S tem pravnim sredstvom je mogoče pred ustavnim sodiščem uveljavljati kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki so nastale s posamičnimi akti državnih organov, organov lokalnih skupnosti ali nosilcev javnih pooblastil. Predmet obravnave ustavnega sodišča so praviloma odločitve vrhovnega sodišča, višjih sodišč ali upravnega sodišča. Kljub jasni določitvi obsega pristojnosti ustavnega sodišča, se še vedno veliko pritožb nanaša na redna sodišča (Nerad, 2011, str. 1446–1447). Ustavna pritožba je dovoljena pod pogojem, da je stranka uporabila vsa razpoložljiva pravna sredstva in z

navedbo, da ji je bila s pravnomočnim upravnim aktom kršena kakšna ustavna pravica ali svoboščina.

Vloži se pisno, v 60 dneh od dneva vročitve posamičnega akta, zoper katerega se vloga pritožba. Vsebovati mora navedbe o (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 290):

- posamičnem aktu, ki se izpodbija (z navedbo organa, ki ga je izdal, opravilno številko in datumom izdaje);
- domnevno kršenih človekovih pravicah ali temeljnih svoboščinah;
- razlog, s katerim se utemeljuje kršitve;
- datumu, ko je bil pritožniku vročen posamični akt, ki se izpodbija;
- polnem osebnem imenu pritožnika in naslovu stalnega ali začasnega prebivališča, če gre za fizično osebo oziroma imenu ter sedežu, če gre za pravno osebo, državni organ, nosilca javnega pooblastila ali drug pravni subjekt, ter o osebnem imenu, nazivu ali funkciji njegovega zastopnika;
- drugih podatkih, ki jih določa poslovnik ustavnega sodišča.

2.3.5 PRITOŽBA NA ESČP

Stranka lahko vloži pritožbo na ESČP po tem, ko je izčrpala zoper upravni akt vsa pravna sredstva v državi. Pritožba je možna, če stranka navede okoliščine, da ji je bila s pravnomočnim aktom kršena pravica iz Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Jerovšek, Kovač, 2010, str. 292).

ESČP ne odloča o pritožbah zoper odločitve najvišjega državnega sodišča, nima možnosti sprejemati vsebinskih odločitev, ampak ugotavlja, ali ta odločitev predstavlja kršitev človekovih pravic. Pritožbo proti državi lahko vloži posameznik, skupina ali bližnji sorodniki žrtve, lahko tudi država proti državi (Svet Evrope, 2013).

3 POJEM IN PRAVNA UREDITEV ČLOVEKOVIH PRAVIC

Ribičič pravi: »Pravo človekovih pravic se ukvarja s pomembnim vidikom delovanja in razvoja sodobnih družb in je pomembna sestavina izgradnje novega evropskega pravnega reda.« (2007, str. 11). Brez varstva človekovih pravic ni mogoče uresničevati uravnoteženega razvoja. Pozornost je potrebno posvečati državljanskim, socialno-ekonomskim in tudi novejšim pravicam. Slovenija se je že pred osamosvojitvijo zavezala k spoštovanju pravic EKČP (2007, str. 11–12).

Lampe navaja, da je bistvo prava človekovih pravic v tem, da na eni strani obstaja pravica nekoga, na drugi strani pa je dolžnost drugega, da to pravico spoštuje. Če vzamemo primer zapovedi »ne ubijaj«, gre za ustavno pravico do življenja, ki določa, da je posameznikovo življenje nedotakljiva pravica, v katero ne sme poseči nihče. V zgodovinskem obdobju so se postopoma razvijale človekove pravice, z njimi pa tudi kršitve. Celotno obdobje zadnjih desetletij predstavlja množične kršitve človekovih pravic.

Današnji pravici do življenja in lastnine sta bili pomembni že v času nastanka Svetega pisma. Prelomno obdobje evropske zgodovine je antika. Rimsko pravo je temelj proučevanja kateregakoli pravnega instituta. Po prepričanju enega največjih pravnikov Ulpijana so vsi ljudje enaki, ne glede na sužnjev civilnopravni status. V rimskem civilnem pravu je suženj objekt, glede najhujših zlorab sužnjev ni bilo nobenih omejitev. Objavljeni edikti so dodali poudarek, da je kljub vsemu suženj človek. Konstantin je bil prvi, ki je zahteval, da se gospodarja kaznuje zaradi umora sužnja. Ciceron je zagovarjal splošno dobro ter se zavzemal za republiško ureditev in demokratičnost. V svojem delu O zakonih je postavil temelje naravnega prava, današnjega razumevanja človekovih pravic. Bil je zagovornik enakopravnosti ljudi. Epiktet je zagovarjal in razvijal ideje o univerzalnem bratstvu in svobodi, svoje misli je pisal kot suženj, kar jim je prineslo poseben prizvok. Krščanstvo in veliki misleci so imeli velik vpliv na humanistiko. Sv. Avguštin je bil krščanski mislec v srednjem veku, ki je z delom Božje mesto zagovarjal, da mora družba zagotavljati razvoj posameznika v skladu z njegovimi naravnimi sposobnostmi, da išče mir in red z drugimi. Vojno opredeljuje kot pravično in nujno le v obrambi.

Čas križarskih vojn predstavlja prelomnico za utemeljevanje in razvoj človekovih pravic v Evropi. Velika listina svoboščin (Magna Charta Libertatum) priznava osebno svobodo prebivalcem, prišlo je do omejevanja absolutne oblasti vladarja. Vpliv te listine je bil velik, možno ga je čutiti tudi v novejših evropskih aktih. Genocid nad staroselci Srednje, Južne in Severne Amerike je zaznamoval novi vek. Bartolome de la Casas je zahteval prekinitev pobijanja ljudi v imenu boga nad brezbožnim ljudstvom in odpravo suženjstva.

V obdobju razsvetljenstva so delovali Hobbes, Locke, Rousseau, ki so pripomogli k ustavnopravnemu pojmovanju človekovih pravic. Utemeljitelji mednarodnih razsežnosti človekovih pravic in drugih disciplin so bili Grotius, Puffendorf, Saint-Pierre, Paine, Kant in drugi. Locke je postavil temelje sodobnemu pojmovanju človekovih pravic, iz njih izhaja Deklaracija o neodvisnosti in Ustava ZDA. Glavna ideja je, da je vlada upravičena, dokler

zagotavlja in varuje temeljne človekove pravice, ki so bile dane posamezniku že v naravnem stanju – življenje, svoboda, lastnina. Paine se je uprl suženjstvu in trgovanju z ljudmi.

Temeljni dokument v kazenskem postopku je bil *Habeas Corpus act*, osnova kazenskega procesnega prava v anglosaškem pravnem redu. Poudarja subjektiviteto posameznika in ga postavlja kot enakopravno stranko v postopku. Angleška listina pravic (*Bill of rights*) temelji na prej omenjenem aktu, je rezultat angleške evolucije. Predstavlja prvi katalog pravic, ki omejuje kraljevo oblast. Virginijska deklaracija o pravicah temelji na idejah Hobbesa ter Locka. Izhaja iz pravice do enakosti in prirojenosti pravic človeku (življenje, svoboda, iskanje in doseganje sreče ter varnosti). Deklaracija o neodvisnosti je akt, ki izhaja iz teoretičnega modela družbene pogodbe, naravnih pravic, neodtujljivih pravic, o pravici ljudstva do vladanja samemu sebi. Ustava ZDA deluje skupaj z Listino pravic, ki je bila sprejeta k ustavi z amandmaji. Deklaracija o pravicah človeka in državljana je največji rezultat francoske revolucije in razsvetljenske miselnosti. Izhaja iz naravnopravnih idej, da imajo ljudje prirojene pravice, ki jih je treba spoštovati in ščititi. (Lampe, 2010, str. 49–671).

3.1 VARSTVO ČLOVEKOVIH PRAVIC V REPUBLIKI SLOVENIJI

Slovenija je z ustavo v letu 1991 vzorno uredila področje varstva človekovih pravic, saj jim posveča osrednji pomen. Kljub temu je viden počasen razvoj pravic, saj se Slovenija ni uspela izogniti sistemskim kršitvam, kar je mogoče prikazati s primerom izbrisanih in urejanja položaja Romov (Ribičič, 2007, str. 13–14).

3.1.1 USTAVA RS

Ivanc navaja, da Ustava RS v preambuli za svojo podlago izrecno postavlja človekove pravice in svoboščine, v petem členu pa obvezuje Republiko Slovenijo k varovanju teh pravic (2011, str. 207). Ustava RS poudarja pomen človekovih pravic in temeljnih svoboščin na slovenskem ozemlju. V besedilu tej temi namenja tretje poglavje, od 14. do 65. člena (1991).

V 14. členu Ustave RS (enakost pred zakonom) je zapisano, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli osebno okoliščino – vsi smo pred zakonom enaki (Ustava RS, 1991). Šturm navaja, da so odločitve pred Ustavnim sodiščem glede načela enakosti pred zakonom številne. Ustavno nedopustna je posredna in neposredna diskriminacija. Naslednje pravice so v ustavi uvrščene v sklop hierarhično najvišjih ustavnih pravic in temeljnih svoboščin:

- nedotakljivost človeškega življenja,
- prepoved mučenja,
- prepoved nečloveškega ali ponižujočega kaznovanja oz. ravnanja,
- pravica do varstva človekove osebnosti in dostojanstva,

- pravica do domneve nedolžnosti,
- pravica do zakonitosti v kazenskem postopku,
- pravica do zagotavljanja pravnih jamstev v kazenskem postopku,
- svoboda vesti s svobodo religije, verskega ali drugega prepričanja.

Teh pravic po 16. členu ustave ni možno začasno razveljaviti, pravica do življenja ima poseben položaj (Šturm, 2011, str. 167–168).

3.1.2 USTAVNO SODIŠČE

Ustava RS določa ustanovitev ustavnega sodišča in mu podeljuje naziv najvišjega organa sodne oblasti za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter za varstvo človekovih pravic. Pravno podlago sodišča predstavljajo Ustava RS, Zakon o Ustavnem sodišču in Poslovnik ustavnega sodišča. Sodišče ima pravico takojšnje razveljavitve neustavnih zakonov in odločanja o ustavnih pritožbah glede kršitev človekovih pravic.

Sestavlja ga 8 sodnikov in njihov predsednik, mandat traja 9 let, sodniki uživajo imuniteto kot poslanci v državnem zboru. Sodišče sestavljajo strokovne službe in posebne službe ustavnega sodišča (Ustavno sodišče RS, 1998, str. 8–10).

Po Zakonu o ustavnem sodišču odloča o naslednjih zadevah:

- o skladnosti zakonov, podzakonskih predpisov, predpisov lokalnih skupnosti in drugih predpisov z ustavo, ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in s splošnimi načeli mednarodnega prava,
- o skladnosti splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, z ustavo, zakoni in podzakonskimi predpisi,
- o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posamičnimi akti,
- o sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi, in med samimi lokalnimi skupnostmi,
- o sporih glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi,
- o sporih o pristojnostih med državnim zborom, predsednikom republike in vlado,
- o odgovornosti predsednika republike iz 109. člena ustave in predsednika vlade ter ministrov iz 119. člena ustave,
- o protiustavnosti aktov in delovanja političnih strank,
- o pritožbah v postopku potrditve poslanskih mandatov
- ter drugih zadevah, ki so mu naložene z zakoni (21. člen).

Ustavno pritožbo lahko vloži vsak, ki meni, da mu je bila s posamičnim aktom državnega organa, organa lokalnih skupnosti ali nosilca javnih pooblastil kršena kakšna človekova pravica ali temeljna svoboščina (50. člen, ZUstS).

3.1.3 VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC

Pomembno vlogo varstva človekovih pravic v Sloveniji ima varuh človekovih pravic, katerega obstoj določa Ustava RS. V 159. členu ustave je zapisano: »*Za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin v razmerju do državnih organov, organov lokalne samouprave in nosilcev javnih pooblastil, se z zakonom določi varuh pravic državljanov.*« (1991).

Varuh predstavlja samostojen in neodvisen nadzorni organ oblasti in lahko deluje v primeru kršitve človekovih pravic organa zoper posameznika. Varuha izvoli državni zbor z dvotretjinsko večino za mandat šestih let in možnostjo ponovne izvolitve (eni osebi pripadata največ dva mandata). Varuhu državni zbor imenuje dva do štiri namestnike za šestletni mandat. Celotno službo varuha sestavljata strokovna služba in služba generalnega sekretarja. V sedanjem mandatu je v RS varuhinja Vlasta Nussdorfer, ki ima 4 namestnike (Letno poročilo varuha za človekove pravice, 2013).

Strokovna služba varuha opravlja strokovne naloge po posameznih področjih iz pristojnosti varuha, razvršča in skrbi za pretok obravnave pobud, jih obravnava, pripravlja mnenja, priporočila, itd. Služba generalnega sekretariata pa opravlja delo samostojno ali z zunanjimi sodelavci na organizacijskem, pravnem, upravnem, materialnem, finančnem in kadrovskega področju za potrebe dela varuha človekovih pravic.

Pravno podlago za delo varuha določajo različni zakoni: Ustava RS, Zakon o varuhu človekovih pravic, Zakon o ustavnem sodišču, Zakon o pacientovih pravicah, Zakon o davčnem postopku, Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, Zakon o odvetništvu, Zakon o tajnih podatkih, Zakon o kazenskem postopku, Zakon o varstvu osebnih podatkov, Zakon o obrambi, Zakon o varstvu okolja, Zakon o varstvu potrošnikov, Zakon o ratifikaciji opcijskega protokola h konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju.

Najpomembnejši akt varuha je Poslovnik varuha človekovih pravic. Poleg slovenske zakonodaje so pomembni tudi mednarodni akti s področja človekovih pravic, ti so: Splošna deklaracija človekovih pravic, Mednarodni pakt o ekonomskih in socialnih pravicah, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, Konvencija o otrokovih pravicah, Deklaracija o otrokovih pravicah (Letno poročilo varuha za človekove pravice, 2013).

Dokumenti Sveta Evrope so: Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic, Evropska socialna listina, Evropska konvencija o preprečevanju mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja.

Varuh deluje na različnih področjih. Za vsako področje je pristojen namestnik, ki nosi vsa pooblastila, ki jih določi zakon. Področja dela varuha so:

- ustavne pravice,

- omejitev osebne svobode,
- socialna varnost,
- delovno pravne zadeve,
- upravne zadeve,
- sodni postopki,
- okolje in prostor,
- gospodarske javne službe,
- stanovanjske zadeve,
- varstvo osebnih podatkov,
- varstvo otrokovih pravic,
- diskriminacija,
- varuh kot Državni preventivni mehanizem,
- ostalo (Letno poročilo varuha za človekove pravice, 2013).

Posameznih področij v diplomskem delu ne obravnavam, za tematiko naloge je pomembno področje upravnih zadev, v katero spadajo pobude, ki so povezane z: državljanstvom, tujci, denacionalizacijo, premoženjskopравnimi zadevami, davki, carinami, upravnimi postopki, družbenimi dejavnostmi in ostalimi pobudami (zakonodajne pobude, poprava krivic, osebne težave, pojasnila, anonimne vloge ...). V zadnjem letnem poročilu varuha je bilo zapisano, da je bilo v letu 2011 obravnavanih 3077 zadev, od tega je bilo zaključenih 2592 zadev. Od tega je bilo največ pobud na področju upravnih postopkov (130), najmanj pa na področju carin (1). V primerjavi z letom 2010 se je število zadev na področju upravnih postopkov zmanjšalo za 9 (Letno poročilo varuha za človekove pravice, 2011).

Varuh ima neformalen vpliv in nima možnosti oblastnega odločanja. Temeljna dejavnost varuha je reševanje pobud, ob obravnavi sodeluje z različnimi državnimi organi, organi lokalne samouprave in nosilci javnih pooblastil. Varuh vodi samostojno in neodvisno preiskavo vsakega primera, pridobiva informacije, ima vpogled v spise in opravlja nenapovedane ali napovedane preglede pri organih. Če ugotovi kršitev ali nepravilnost, pozove organ, ki je v kršitvi, da kršitev odpravi. Lahko poda pobudo, kako naj se kršitev odpravi. V letnih poročilih varuh opozarja na pomanjkljivosti, podaja sklepe in priporočila, na katere se odzivata vlada in državni zbor. Začetek postopka pri varuhu predstavlja pisna pobuda, ki se jo praviloma vloži pisno, lahko pa tudi elektronsko, v tem primeru bo varuh zahteval podpis pobude. Možen je tudi osebni pogovor s svetovalci varuha, ki je možen vsakodnevno (Letno poročilo varuha za človekove pravice, 2013).

3.2 ČLOVEKOVE PRAVICE NA RAVNI SVETA EVROPE IN V EU

Lampe navaja, da je funkcija današnjega mednarodnega prava dvojna. Prva funkcija je, da s splošnimi dokumenti obveže države, da vpeljejo določene človekove pravice v svoje notranje pravo, jih spoštujejo in zagotavljajo ustrezno varstvo. Druga funkcija je vzpostavitev učinkovitega mednarodnopravnega nadzora nad državami. Zaradi dogodkov v drugi svetovni vojni je mednarodna skupnost začela vzpostavljati mehanizem sistema človekovih pravic v okviru mednarodnega prava ter regionalnih ureditev. Splošna

deklaracija o človekovih pravicah predstavlja podlago za Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah ter za specifične konvencije. Regionalne pravne ureditve v Evropi so pomembne v okviru Sveta Evrope in Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Konvencija izhaja iz Splošne deklaracije o človekovih pravicah in je glavni pravni temelj prava človekovih pravic Sveta Evrope (2010, str. 77–78).

Cilj združevanja evropskih držav je bil zmeraj usmerjen v varstvo človekovih pravic, na čelu tega pravnega sistema stoji Svet Evrope, ki se zavzema za razvoj, kodifikacijo in varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Statut Sveta Evrope predstavlja obvezo držav podpisnic za naklonjenost skupni dediščini narodov in pomeni izvirno načelo osebne in politične svobode ter zavezo spoštovanja zakona, ki je temelj demokracije. Podpisnice se zavežejo k spoštovanju zakona in načelu, da mora vsaka oseba uživati človekove pravice in temeljne svoboščine, sankcija zaradi hude kršitve je odvzem zastopanosti v Svetu Evrope (Lampe, 2010, str. 103–104).

Belorusija predstavlja problematično državo zaradi konstantnega kršenja človekovih pravic, že obstoječo pravico v obstoju Sveta Evrope so ji odvzeli, leta 2003 je bila njena ponovna prošnja za sprejem v Svet Evrope zavrnjena, enako spet leta 2004. S strani Sveta Evrope je bila postavljena zahteva, da se zagotovi spoštovanje vsaj temeljnih človekovih pravic (Kukec, 2008, str. 122).

Kljub temu da je Svet Evrope prevzel vodilno vlogo za zavarovanje in zagotavljanje človekovih pravic, se še pojavljajo sistemske kršitve. ESČP predstavlja edino sodišče, ki je uspelo na mednarodni ravni zagotoviti učinkovito varstvo človekovih pravic posameznikov proti državam članicam Sveta Evrope (Ribičič, 2007, str. 12).

Svet Evrope so ustanovile Belgija, Danska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Švedska in Združeno kraljestvo v letu 1949. Danes ima 47 članic (na dan 1. 5. 2013): Albanija, Andora, Armenija, Avstrija, Azerbajdžan, Belgija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Ciper, Češka, Črna gora, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Gruzija, Hrvaška, Irska, Islandija, Italija, Latvija, Liechtenstein, Litva, Luksemburg, Madžarska, Makedonija, Malta, Moldavija, Monako, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Rusija, San Marino, Slovaška, Slovenija, Srbija, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Ukrajina in Velika Britanija (Council of Europe, 2012).

Cilj Sveta Evrope je varovanje človekovih pravic, pluralistične demokracije in pravne države, ki predstavljajo močna načela in kriterije za presojo demokratičnosti evropskih držav in njihovega delovanja. Na uradni spletni strani Sveta Evrope je temeljni cilj zapisan kot: »*Temeljni cilj Sveta Evrope je ustvariti skupen demokratičen in pravni prostor prek celotne evropske celine ob spoštovanju ključnih vrednot: človekovih pravic, demokracije in vladavine prava*« (ECHR, 2012c).

Ratifikacija Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) je temelj, ki ga mora izpolniti vsaka država, ki želi postati članica Sveta Evrope. Parlament

RS je že pred osamosvojitvijo zavezal državo k spoštovanju temeljnih konvencij Sveta Evrope (Ribičič, 2007, str. 17–22).

Ribičič našteva naslednje organe Sveta Evrope: odbor ministrov, parlamentarna skupščina Sveta Evrope, kongres lokalnih in regionalnih oblasti Evrope, generalni sekretar, evropsko sodišče za človekove pravice in komisar za človekove pravice Sveta Evrope (2007, str. 113).

Odbor ministrov predstavlja organ medvladnega sodelovanja in najvišji organ odločanja v Svetu Evrope, ki sprejema vsebinske in postopkovne odločitve na delovnih področjih organizacije, proračuna in obveznosti držav članic. Na podlagi priporočil parlamentarne skupščine ter kongresa lokalnih in regionalnih oblasti Evrope razpravlja o ukrepih, ki jih je potrebno izvesti. V odboru ministrov delujejo ministrski namestniki (namestniki zunanjih ministrov) držav članic ter opazovalke ZDA, Kanada, Japonska, Mehika in Sveti sedež, ki se srečujejo na tedenski ravni.

Parlamentarna skupščina Sveta Evrope je posvetovalni organ, ki samostojno oblikuje svoja zasedanja, razpravlja o delovnih področjih Sveta Evrope ter aktualnih temah. Sprejema priporočila, ki jih naslovi na odbor ministrov.

Kongres lokalnih regionalnih oblasti Evrope predstavlja telo, ki ima svetovalno vlogo. Delo kongresa se osredotoča na pospeševanje demokracije na lokalni in regionalni ravni ter krepitev čezmejnega sodelovanja držav članic z drugimi državami.

Generalni sekretar se deli na šest direktorats in predstavlja najvišjo funkcijo v strukturi sekretariata. Ti direktorati so: za politične zadeve, za pravne zadeve, za človekove pravice, za socialno kohezijo, za izobraževanje, kulturo, mladino, šport in okolje ter za upravo in logistiko.

Evropsko sodišče za človekove pravice – njegovo delovanje temelji na podlagi Evropske konvencije o človekovih pravicah in dodatnih protokolih. Predstavlja telo, ki ščiti pravice posameznikov in držav, ki so mnenja, da so jim bile kršene pravice s strani države. Sodbe so za toženo državo končne in zavezujoče.

Komisar za človekove pravice Sveta Evrope je politični organ, ki deluje ločeno od drugih teles Sveta Evrope. Skrbi za spoštovanje in uveljavljanje človekovih pravic po posameznih državah članicah. Komisar pospešuje izobraževanje, ozaveščanje in uveljavljanje spoštovanja človekovih pravic v državah članicah (Stalno predstavništvo RS pri Svetu Evrope, 2013).

3.2.1 SPLOŠNA DEKLARACIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Splošna deklaracija o človekovih pravicah je bila sprejeta v okviru Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju OZN) leta 1948 in predstavlja skupen ideal vseh narodov in držav članic. Sprejem te listine predstavlja velik zgodovinski mejnik razvoja človekovih pravic in mednarodnih standardov varstva pravic. Po letu 1984 je razvoj potekal izjemno hitro, širil

se je tudi v druge države ter kontinente. Obravnava klasične in socialne človekove pravice in svoboščine, ki so zajete v Mednarodnem paktu o državljskih in političnih pravicah in Mednarodnem paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah.

OZN je globalna organizacija, v katero so vključene skoraj vse države sveta. Ustanovna listina OZN omenja varstvo človekovih pravic in svoboščin, kar predstavlja korak k uresničevanju prizadevanja za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti.

Iz preambule Splošne deklaracije človekovih pravic je razvidna obveza vseh držav članic OZN za pospeševanje razvoja varstva in spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Sklicuje se na prirojeno človekovo dostojanstvo – temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu. Drugi člen deklaracije govori o enakosti vseh posameznikov, povzete so ga številne nacionalne ustave in mednarodni dokumenti. Izrecno poudarja, da razlikovanje med posamezniki ni dopustno, ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršnokoli drugo okoliščino. V zaključnem delu deklaracije je zapisano, da je vsakdo upravičen do družbene in mednarodne ureditve, v kateri se v polni meri uresničujejo pravice in svoboščine, ki jih določa deklaracija (Ribičič, 2011, str. 69–74).

3.2.2 EVROPSKA SOCIALNA LISTINA

Listina je bila sprejeta leta 1961, Slovenija jo je ratificirala 1999. Preambula poudarja pomen pospeševanja gospodarskega in družbenega razvoja držav članic Sveta Evrope in ohranjanje ter razvoj človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Listina je bila posodobljena do leta 1990 z namenom upoštevanja novejših temeljnih socialnih pravic. Ureja obveznosti podpisnic in omogoča državam, da izključijo uporabo nekaterih določb z omejitvami, ki jih dopušča listina (Ribičič, 2011, str. 43–45).

3.3 EKČP IN ESČP

Predhodnici Evropske konvencije o človekovih pravicah sta Splošna deklaracija človekovih pravic in Ameriška deklaracija o človekovih pravicah in dolžnostih. Gre za prvi mednarodni institut z veliko ambicijo zaščite široke palete civilnih in političnih pravic z vzpostavitvijo pravno zavezujoče pogodbe za podpisnice in sistemom za nadzor uresničevanja pravic (Gomien, 2009, str 15–16).

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin je bila sprejeta leta 1950 v Odboru ministrov Sveta Evrope. Poleg konvencije sta bili sprejeti še dve vrsti protokolov, prvi spreminjajo EKČP in stopijo v veljavo z ratifikacijo vseh držav članic Sveta Evrope, drugi pa dopolnjujejo EKČP in stopijo v veljavo z ratifikacijo določenega števila držav, tj. 5, 7 ali 10 držav. S podpisom konvencije so se države zavezale k priznavanju pravic in svoboščin, ki jih le-ta opredeljuje v prvem členu. Konvencija stremi k zagotavljanju širšega varstva in nadaljnega razvoja človekovih pravic in temeljnih

svoboščin, preambula poudarja, da so temeljne človekove pravice in svoboščine temelj pravičnosti in miru v svetu (Ribičič, 2007, str. 124).

3.3.1 EKČP

Ribičič navaja, da je posebnost EKČP v njenem razvijajočem značaju, kar je posledica vsakodnevne sodne prakse, ki razlaga njene določbe in širi varstvo človekovih pravic in svoboščin (2007, str. 111).

Konvencija v začetnem delu, od 1. do 19. člena govori o določenih pravicah, od 19. do 51. člena pa se nanaša na položaj in delovanje Evropskega sodišča za človekove pravice.

Tabela 1: Prikaz pravic po EKČP in primerjava z določbami Ustave RS

Pravica	Členi po aktih	
Pravica do življenja	EKČP	2. člen in Protokol št. 6
	Ustava RS	17. člen
Prepoved mučenja, nečloveškega ali poniževalnega postopka ali kaznovanja	EKČP	3. člen
	Ustava RS	18., 21. Člen
Prepoved suženjstva in prisilnega dela	EKČP	4. člen
Pravica do svobode in varnosti	EKČP	1., 2., 5. člen Protokola št. 4
	Ustava RS	19., 20., 34. člen
Pravica do poštenega sojenja	EKČP	6. člen in 2., 3., 4. člen protokola št. 7
	Ustava RS	23., 24., 27., 29., 30., 31. člen
Pravica do učinkovitega pravnega sredstva	EKČP	13. člen
	Ustava RS	25. člen
Ni kazni brez zakona	EKČP	7. člen
	Ustava RS	28. člen
Spoštovanje zasebnega in družinskega življenja	EKČP	8. člen
	Ustava RS	8., 37. in 37. člen
Pravica do poroke in enakost zakoncev	EKČP	12. člen in 5. člen Protokola št. 7
	Ustava RS	53. člen
Svoboda mišljenja, vesti in vere	EKČP	9. člen
	Ustava RS	41. člen
Svoboda govora	EKČP	10. člen
	Ustava RS	39. člen
Svoboda zbiranja in združevanja	EKČP	11. člen
	Ustava RS	42., 76. člen
Varstvo lastnine	EKČP	1. člen Protokola št. 1
	Ustava RS	33., 67., 68., 70., 71. člen
Pravica do izobrazbe in pravice staršev	EKČP	2. člen Protokola št. 1
	Ustava RS	54., 57. člen
Pravica do svobodnih volitev	EKČP	3. člen Protokola št. 1
	Ustava RS	43. člen

Svoboda gibanja	EKČP	2. člen Protokola št. 4
	Ustava RS	32. člen
Prepoved izгона državljanov	EKČP	3. člen Protokola št. 4
	Ustava RS	47. člen
Pravice tujcev	EKČP	16. člen in 4. člen Protokola št. 4 in 1. člen Protokola št. 7
	Ustava RS	47., 48. Člen
Prepoved diskriminacije	EKČP	14. člen
	Ustava RS	14. člen

Vir: Kukec (2008, str. 130–132)

3.3.2 ESČP

Ribičič navaja, da je ESČP naddržavni nadzorni organ, najpomembnejša institucija Sveta Evrope, ki predstavlja organizacijo meddržavnega sodelovanja (2007, str. 17–22). Ustanovitev, namen, sestavo in delovanje določa Evropska konvencija o človekovih pravicah. ESČP je bilo ustanovljeno za zagotovitev in nadzor nad obveznostmi držav članic, ki so se s podpisom Konvencije o človekovih pravicah, zavezale k njenemu spoštovanju (EKČP, 19. člen).

Določbe, ki urejajo delovanje ESČP, so podrobneje urejene v Poslovniku ESČP iz leta 1998, z dopolnitvami do leta 2006. ESČP je ustanovljeno kot stalno sodišče, sedež ima v Strasbourgu poleg sedeža Sveta Evrope (Ribičič, 2011, str. 124).

Kukec razlaga, da je sodišče razdeljeno na pet oddelkov in upošteva pravne sisteme držav pogodbenic. Za vsako sekcijo se oblikujejo odbori treh sodnikov, ki so pomembni zaradi filtriranja velikih količin prejetih tožb. Na prvi stopnji komite odloča o dopustnosti in sprejemljivosti tožb. Naslednjo stopnjo predstavlja senat sedmih sodnikov, ki je prav tako organiziran znotraj ene sekcije oziroma oddelka, njegova naloga je presojanje o vsebini tožb ali o njihovi sprejemljivosti. Tretjo stopnjo predstavlja veliki senat sedemnajstih sodnikov, ki deluje tri leta. Veliki senat obravnava tožbe z zahtevnejšimi etičnimi vprašanji, recimo evtanazijo (2008, str. 72).

Po 26. členu EKČP Sodišče o predloženih zadevah odloča:

- kot sodnik posameznik,
- v odboru treh sodnikov,
- v senatih sedmih sodnikov,
- v velikem senatu sedemnajstih sodnikov.

Pritožbo lahko vloži katerakoli oseba, nevladna organizacija ali skupina posameznikov, ki zatrjuje, da so žrtve kršitve priznanih pravic v EKČP in njenih protokolih. Sodišče obravnava zadeve samo v primeru, ko so bila izčrpana vsa pravna sredstva v državi in v šestih mesecih po sprejetju dokončne odločitve. Pritožba ne sme biti anonimna in ne sme biti enaka že obravnavani zadevi ali je v postopku pred drugo institucijo. Sodišče lahko

tudi tekom postopka kadarkoli zavrne pritožbo, če meni, da je nedopustna. Nedopustne so pritožbe, ki:

- niso v skladu s konvencijo in protokoli,
- so očitno neutemeljene,
- pomenijo zlorabo pravice do pritožbe,
- za vlagatelja ni nastal neugodnejši položaj, razen če konvencija zahteva obravnavo take pritožbe (EKČP, 34.–35. člen).

V vsaki obravnavi ima tožena stranka pravico, da predloži pisne pripombe in sodeluje v obravnavi. Predsednik sodišča lahko, za doseganje pravičnega sojenja, povabi k sodelovanju katerikoli državo podpisnico ali drugo osebo. Prav tako lahko Komisar za človekove pravice Sveta Evrope v vseh zadevah predloži svoje pisno mnenje, pripombe in sodeluje pri obravnavah (EKČP, 36. člen). V katerikoli fazi postopka je sodišču dovoljeno, da zadevo briše s seznama zadev. To je dopustno v primerih: če vlagatelj ne namerava vztrajati pri pritožbi, če je pritožba rešena ali če zaradi kateregakoli razloga obravnavanje pritožbe ni več upravičeno. Sodišče lahko, če okoliščine upravičujejo, zadevo ponovno uvrsti na seznam zadev (EKČP, 37. člen).

Sodišče sestavlja toliko sodnikov, kolikor je podpisnic. Funkcijo sodnika lahko dobijo kandidati z visokim moralnim ugledom in če izpolnjujejo pogoje za opravljanje visokih pravosodnih funkcij ali pa so splošno priznani pravni strokovnjaki. Sodnik ne sme istočasno opravljati nobene druge funkcije, ki ni združljiva z neodvisnostjo, nepristranskostjo ali pa z drugimi zahtevami funkcije sodnika. Za vsako državo parlamentarna skupščina izvoli enega sodnika s seznama treh kandidatov, ki jih predlaga država članica. Mandat sodnika traja 9 let in ni ponovljiv, lahko pa predčasno poteče, ko sodnik dopolni 70 let. Razrešitev funkcije je mogoča le z doseženim glasovanjem dvotretjinske večine vseh sodnikov (EKČP, 20–23. člen). Sodniki v času mandata uživajo privilegije in imunitete, ki so določeni s Statutom Sveta Evrope (EKČP, 51. člen).

Sodišče je pristojno za vse zadeve, ki zahtevajo razlago in uporabo konvencije in protokolov (EKČP, 32. člen). Sodna pisarna in poročevalci pomagajo sodišču, kadar deluje kot sodnik posameznik. Senati sodišča ustanovijo odbore. Plenarno sodišče voli lastnega predsednika in dva podpredsednika, ustanavlja senate za določena obdobja, voli predsednike senatov, sprejme poslovnik sodišča, voli tajnika in namestnike, predloži zahtevo za zmanjšanje števila sodnikov v senatu na pet. Sodnik države, ki je v sporu, je po uradni dolžnosti član senata in velikega senata. Veliki senat vključuje tudi predsednika sodišča, podpredsednike, predsednike senatov in druge sodnike, ki jih določa poslovnik sodišča (EKČP, 24.–26. člen).

Sodnik posameznik lahko presodi, da je posamezna pritožba nedopustna ali jo črta s seznama zadev. Odločitev je dokončna. Če je pritožba sprejemljiva, jo predloži v nadaljnjo presojo odboru ali senatu. Odbor lahko v nadaljnji obravnavi odloči, da je pritožba nedopustna ali jo črta s seznama zadev ali odloči, da je dopustna in izda sodbo o zadevi (če se nanaša na razlago ali uporabo konvencije in protokolov). Odločitev odbora je

dokončna. Kadar odločitev o dopustnosti ni sprejeta po obravnavi s strani odbora, jo obravnava senat. Senat lahko kadarkoli zadevo, ki se nanaša na pomembna vprašanja z razlago konvencije ali protokolov, ali če bi rešitev privedla do protislovja s predhodno sodbo sodišča, prepusti pristojnost odločanja velikemu senatu. Veliki senat odloča o meddržavnih zadevah ali pritožbah posameznikov, pritožbah, ki mu jih preda senat ali pa obravnava pritožbe, ki jih stranka predloži v ponovno obravnavo. Prav tako odloča o vprašanjih, ki mu jih zastavi odbor ministrov in obravnava zahteve za izdajo svetovalnega mnenja (EKČP, 27.–43. člen).

Države podpisnice lahko obvestijo sodišče o morebitni kršitvi konvencije in protokolov, ki je nastala na strani druge države podpisnice (EKČP, 33. člen).

3.3.3 POSTOPEK PRED ESČP

Individualna pritožba zaradi kršitev pravic, ki jih priznava EKČP, je bistven institut ESČP. Poleg teh pritožb sodišče obravnava tudi meddržavne zadeve in izjavo svetovalnih mnenj. Meddržavne zadeve so obvestila sodišču o kršitvi pravic med državami članicami. Sodišče lahko na pobudo odbora ministrov Sveta Evrope izda svetovalna mnenja o pravnih vprašanjih, ki se navezujejo na razlago konvencije, ne sme pa obravnavati vprašanj, ki so povezana z vsebino ali obsegom pravic in svoboščin, določenih s konvencijo. Prav tako sodišče ne sme obravnavati vprašanj glede postopka, ki je sprožen v skladu s konvencijo. ESČP v obravnavni individualnih pritožb opravlja dve nalogi. Prva naloga je obravnava in ugotavljanje morebitnih kršitev zoper posameznika ob izdaji akta države. Druga naloga pa je ugotavljanje morebitne kršitve mednarodnopravne obveznosti, h kateri se država zaveže s pristopom k konvenciji (Lampe, 2010, str. 110–111).

Lampe navaja, da lahko pritožbo vloži posameznik, obstaja pa tudi možnost kolektivne pritožbe, ki jo vloži skupina posameznikov ali nevladna organizacija. Bistvo obeh pritožb je opredelitev kršitve pravice, določene s konvencijo. Pritožba mora biti vložena pisno, vsebovati mora naslednje sestavine:

- ime in osebne podatke pritožnika,
- ime in podatke zastopnika,
- ime države/držav članic (domnevne kršiteljice),
- navedbo dejanskega stanja in dejstev,
- navedbo domnevnih kršitev konvencije in utemeljitev,
- izjava o izčrpanosti notranjih pravnih sredstev.

Če je pritožba daljša od 10 strani, mora vsebovati povzetek. Oddana mora biti v treh izvodih. Pritožnik mora priložiti kronološko urejene fotokopije potrebnih dokazil s seznamom. Tajni in zaupni dokumenti se pošiljajo priporočeno. Pritožba mora izpolnjevati formalne kriterije sodišča:

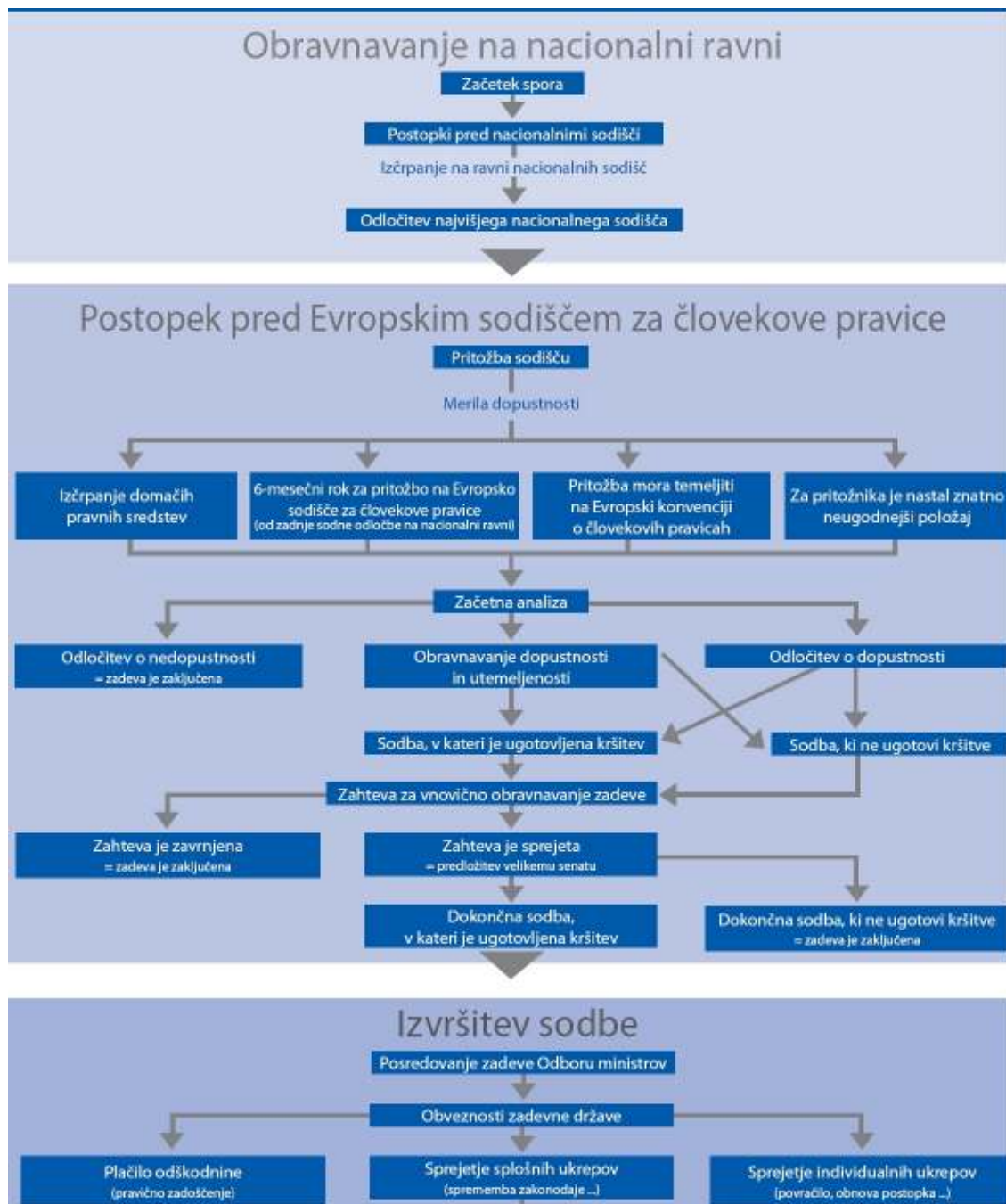
- ne sme biti anonimna,
- ne sme biti v isti zadevi, kot jo je sodišče že obravnavalo,
- ne sme biti v postopku pred katerim drugim mednarodnim organom,

- izčrpana morajo biti vsa notranja pravna sredstva,
- vložena mora biti v šestih mesecih po sprejetju dokončne odločitve po notranjem pravu (2010, str 112–115).

Če zahteva ne ustreza merilom, jo sodišče razglasi za nesprejemljivo in jo zavrne. To lahko stori tudi med postopkom. Sodna pisarna vsaki zadevi določi registrsko številko in odpre spis. Zadevo predsednik oddelka dodeli sodniku poročevalcu, ki prouči zadevo in pozove stranke k morebitnim dopolnitvam vloge (podatki, dokumenti, gradiva), ki bi bile relevantne za obravnavo. Tričlanski odbor sodnikov ali senat odloča o obravnavi pritožb, za katere sodnik poročevalec meni, da so nesprejemljive. Odločitev senata o ustreznosti je dokončna (Lampe, 2010, str. 115–116) .

Senat predstavlja sodnike znotraj petih oddelkov. Prav tako senatu predloži ustrezne zadeve v nadaljnjo obravnavo (ECHR, 2012a). Senat sedmih sodnikov (po uradni dolžnosti mora biti eden od sodnikov izvoljen s strani države v sporu) obravnava pritožbo in pozove državo članico, da predloži pisna stališča zoper pritožbe. Po prejemu ta stališča predloži pritožniku in ga pozove, da se pisno opredeli in poda odgovor. Tožena država lahko uveljavlja ugovor nesprejemljivosti, lahko zatrjuje in dokazuje neizčrpanost vseh notranjih sredstev. Senat lahko (na svojo ali strankino pobudo) pred odločitvijo o sprejemljivosti opravi obravnavo in pozove stranke, da se izrečejo o vsebinskih vprašanjih pritožbe. Sodišče lahko v postopku pozove katerokoli državo članico ali drugo osebo, da predloži pripombe ali se udeleži obravnave. Če sodišče sprejme zadevo v obravnavo, imajo stranke možnost prijateljske poravnave. Zaradi tajnosti procesnih aktov se stranke v postopku ne morejo sklicevati nanje. Senat se v primeru prijateljske poravnave o tem najprej prepriča in sprejme odločitev – obrazloženo odločbo s kratkim povzetkom dejstev in dosežene poravnave (Lampe, 2010, str. 116–118).

Slika 1: Postopek pritožbe

Vir: ECHR (2013a)

3.4 EKČP IN ESČP NA PODROČJU UPRAVNIH ZADEV

EKČP v svojem besedilu ne uporablja izraza upravne zadeve, ampak jih uvršča med civilne in kazenske zadeve. Severjeva ugotavlja, da je pojem civilnih pravic in obveznosti v praksi ESČP širok in zajema tudi upravne zadeve, neodvisno od nacionalne ureditve. Upravna zadeva v primeru ugotavljanja zakonitosti v RS postane sodna, ker je preverjanju dokončnih upravnih aktov namenjen sodni postopek (2009, str. 1). Nadalje ugotavlja, da se pojem civilne pravice in obveznosti uporablja ob izpolnitvi pogojev: 1. obstoj pravice, 2.

obstoj pravnega spora, 3. gre vsaj za neposredno ugotavljanje pravice ali obveznosti s tesno povezavo med pravico ali obveznostjo in samim sporom (Katalinič, 2003, str. 133, po Sever, 2009, str. 5). Pravice, ki jih podeljujejo upravni organi so bližje civilnim kot kazenskim – koncesije, razlastitve, denacionalizacija ... (Jerovšek, 1995, str. 723, po Sever, 2009, str. 6).

Ryssdal navaja, da je glavni namen EKČP varstvo temeljnih pravic posameznikov pred državo, katere državljani so, in pred drugimi državami članicami. Za razlago EKČP je ESČP razvilo načela za njeno razlago, najpomembnejša so:

- a. neodvisna narava konceptov EKČP v primerjavi s koncepti domačega pravnega sistema;
- b. razvojna razlaga besedila, da se jamstva konvencije razlagajo s potrebami družbe;
- c. maneverski prostor za presojo, ki je prepuščen pogodbenicam pri uvajanju pravic in svoboščin (1999, str. 68–69).

ESČP pri svojem delu ni vezano na nacionalno zakonodajo posamezne države članice, vendar predstavlja pomoč pri analizi. EKČP pokriva vse postopke, ki so pomembni za zasebne pravice in obveznosti, kljub temu če spor nastane med posameznikom in javno oblastjo (1999, str. 69–70).

V postopkih je potrebno upoštevati vsebino pravice in njene učinke, ne zakonske opredelitve pravice v domačem pravu posamezne države članice (Katalinič, 2003, str. 128, po Sever, 2009, str. 4).

Severjeva pravi, da je del pravic, o katerih odločajo upravni organi, bližje civilnim pravicam, glede na njihovo civilnopravno naravo mora biti zagotovljeno sodno varstvo v skladu z zahtevami EKČP (Jerovšek, 1995, str. 723, po Sever, str. 6).

4 ANALIZA PRAKSE ESČP

Za analizo kršitev sem pregledala več letnih poročil ESČP. Zanimalo me je predvsem to, ali število kršitev človekovih pravic pred ESČP upada, stagnira ali narašča. Poskušala sem ugotoviti, katera država je v zadnjih letih prejela največ obsodb, katera najmanj in katera pravica se največkrat pojavlja v končnih obsodbah.

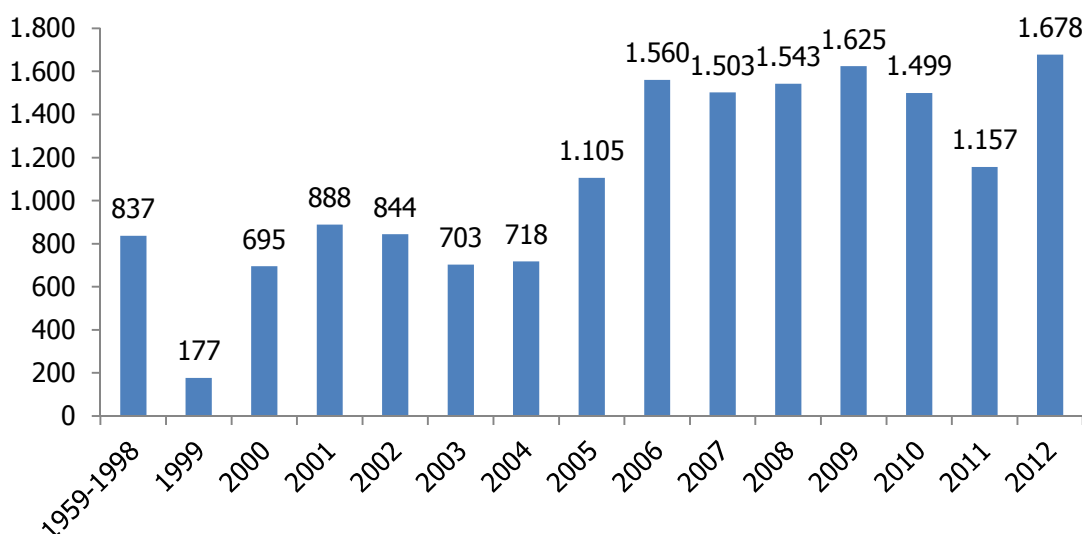
V nadaljevanju diplomskega dela predstavljam pregled letnih poročil ESČP med leti 1959 in 2012, pri čemer sem se podrobneje posvetila analizi obdobja 2009–2012. Predstavljam pregled števila pritožb po posameznih državah, primerjavo števila zahtevkov med državami članicami Sveta Evrope ter vsebinski pregled pritožb med leti 2009–2012. Del obravnave poročil zajema tudi primerjavo stanja v Sloveniji z drugimi članicami Sveta Evrope. V analizo sem vključila tudi pregled prakse Varuha človekovih pravic in statističen pregled zadev, ki jih obravnava. Na podlagi teh podatkov sem želela ugotoviti, ali se število kršitev skozi leta povečuje, zmanjšuje ali ostaja enako ter kakšen je položaj Slovenije.

Po statističnem pregledu kršitev se bom posvetila obravnavi določenih primerov, zoper katere je bila izrečena sodba državi.

4.1 PREGLED ŠTEVILA IZDANIH SODB MED LETI 1959–2012

V pregledu ESČP med leti 1959–2011 je zapisano, da je sodišče od ustanovitve leta 1959 izreklo več kot 10.000 sodb, največ proti Turčiji (2.747), Italiji (2.166), Rusiji (1.212) in Poljski (945). Okoli 91 % vseh sodb je bilo izrečenih med leti 1998 in 2011. Razlog je lahko v tem, da je bilo vsako leto več držav članic Sveta Evrope, vedno več posameznikov je dobilo oziroma izvedelo za varstvo pravic človeka, veliko je k temu moral doprinesti razvoj varstva človekovih pravic v svetu.

Grafikon 1: Pregled števila izdanih sodb zoper vseh držav članic Sveta Evrope med leti 1959–2012

Vir: ECHR (2012g) in ECHR (2012f)

Leto 1998 je prelomno, ker je bilo s sprejemom 11. protokola k EKČP ukinjena Evropska komisija za človekove pravice, katere glavna naloga je bila »prefiltriranje« prejetih zadev. Drugi razlog povečanja števila je večanje števila držav članic Sveta Evrope. Kuček nadalje navaja, da sodišču grozi »zadušitev« zaradi velikega obsega sodnih zadev – sodišče je postalo žrtev lastnega uspeha (Kuček, 2008, str. 74).

Glavna značilnost protokola št. 11 je, da se lahko posameznik neposredno obrne na ESČP (MZZ, 2012b).

4.2 PREGLED ŠTEVILA PRITOŽB PO POSAMEZNIH DRŽAVAH MED LETI 2009–2012

Tabela 2: Prikaz obravnavanih vlog po letih in državah ter število pritožb na 10.000 prebivalcev

	Število obravnavanih vlog				Število pritožb na 10.000 prebivalcev			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Albanija	99	96	85	111	0,31	0,3	0,3	0,35
Andora	6	8	8	6	0,69	0,94	0,94	0,71
Armenija	125	197	173	238	0,39	0,61	0,53	0,73
Avstrija	410	439	387	376	0,49	0,52	0,46	0,45
Azerbajdžan	361	337	527	342	0,41	0,37	0,58	0,37
Belgija	256	304	252	268	0,24	0,28	0,23	0,24
Bosna in Hercegovina	621	658	508	430	1,62	1,71	1,32	1,12
Bolgarija	1.194	1.348	1.200	1.276	1,57	1,78	1,63	1,74
Hrvaška	755	992	1.192	1.912	1,7	2,24	2,7	4,35

Ciper	59	118	69	79	0,74	1,44	0,82	0,92
Češka	726	606	522	547	0,69	0,58	0,5	0,52
Danska	63	96	111	103	0,11	0,17	0,2	0,18
Estonija	204	265	346	301	1,52	1,98	2,58	2,25
Finska	489	377	432	317	0,92	0,7	0,8	0,59
Francija	1.589	1.619	1.598	1.347	0,25	0,25	0,25	0,21
Gruzija	2.122	375	395	367	4,84	0,85	0,88	0,82
Nemčija	1.515	1.683	1.758	1.494	0,18	0,21	0,22	0,18
Grčija	518	585	668	722	0,46	0,52	0,59	0,64
Madžarska	449	436	656	738	0,45	0,44	0,66	0,74
Islandija	10	15	10	10	0,31	0,47	0,31	0,31
Irska	62	62	54	55	0,14	0,14	0,12	0,12
Italija	3.624	3.852	4.714	3.253	0,6	0,64	0,78	0,53
Latvija	326	271	291	286	1,44	1,21	1,4	1,4
Lihtenštajn	14	15	9	16	3,92	4,17	2,5	4,44
Litva	261	242	305	373	0,78	0,73	1	1,24
Luksemburg	29	44	24	31	0,59	0,88	0,47	0,59
Malta	14	23	22	26	0,34	0,56	0,53	0,63
Moldavija	9	13	8	5	3,71	2,65	2,87	2,63
Monako	269	305	314	180	2,73	3,94	2,42	1,39
Črna gora	500	727	800	675	4,27	4,95	8,08	2,91
Nizozemska	79	86	155	101	0,3	0,44	0,48	0,4
Norveška	4.986	5.777	5.023	4.077	0,16	0,18	0,32	0,2
Poljska	152	186	164	217	1,31	1,51	1,3	1,06
Portugalska	1.322	945	1.021	938	0,14	0,17	0,16	0,21
Romunija	5.260	5.992	5.130	6.790	2,45	2,79	2,4	3,18
Rusija	13.666	14.309	12.455	10.755	0,96	1,01	0,87	0,75
San marino	2	4	0	1	0,65	1,29	0	0,31
Srbija	1.576	1.566	3.726	4.900	2,15	2,14	5,12	6,77
Slovaška	569	568	553	531	1,05	1,05	1,03	0,98
Slovenija	598	837	424	422	2,94	4,09	2,07	2,05
Španija	641	689	807	694	0,14	0,15	0,17	0,15
Švedska	367	901	1.942	545	0,4	0,96	2,06	0,57
Švica	471	368	358	325	0,61	0,47	0,45	0,41
Makedonija	489	422	376	354	2,39	2,06	1,83	1,72
Turčija	4.474	5.821	8.668	9.098	0,63	0,8	1,18	1,22
Ukrajina	4.693	3.962	4.618	7.796	1,02	0,87	1,01	1,72
Velika Britanija	1.133	2.766	1.547	1.734	0,18	0,45	0,25	0,28

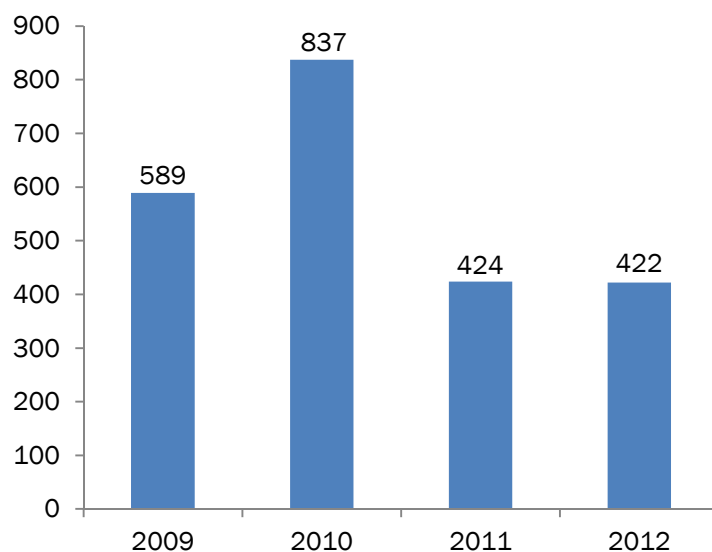
Vir: ECHR (2012f)

Tabela 2 prikazuje podatke o številu pritožb, ki jih je sodišče sprejelo v nadaljnjo obravnavo zoper posamezno državo. Podatki na desni polovici tabele so relevantnejši, saj prikazujejo število pritožb na 10.000 prebivalcev, kar nam omogoča lažje razumevanje, saj so si države po velikosti in številu prebivalcev različne.

Podatki kažejo, da je bilo v letu 2009 najmanj kršitev zoper Dansko (0,11), največ pa zoper Gruzijo (4,84). Slovenija se z 2,94 pritožbami /10.000 prebivalcev uvršča na 43. mesto (od min k max). V letu 2010 je bilo najmanj pritožb sprejetih zoper Irsko (0,14), največ pa zoper Črno goro (4,09). Slovenija se uvršča na 45. mesto z 4,09 pritožbami. V letu 2011 je Črna gora zopet država z največ pritožbami (8,08), San Marino pa je z 0 pritožbami na dnu lestvice, Slovenija je z 2,07 pritožbami padla na 39. mesto. V lanskem letu je Irska zasedla najnižje mesto z 0,12 pritožbami, Srbija pa najvišje z 6,77 pritožbami na 10.000 prebivalcev. Slovenija je zasedla 41. mesto (2,05).

Po dejanskem številu pritožb se leta 2009 najvišje uvršča Rusija (13.666) in najnižje San Marino (2). V letu 2010 je situacija enaka, razlika je le v povečanju števila pritožb zoper Rusijo na 14.309, San Marino pa na 4 pritožbe. Leto kasneje je stanje najvišje in najnižje uvrščene države enako, vendar s to razliko, da se je zgodil preobrat, število pritožb, in sicer zoper San Marino pade na 0, zoper Rusijo pa na 12.455. v lanskem letu pa je bila obravnavana 1 pritožba zoper San Marino ter 10.755 pritožb zoper Rusijo.

Grafikon 2: Število pritožb zoper Slovenijo med leti 2009–2012

Vir: ECHR (2012f)

Graf 2 prikazuje podatke za Slovenijo med leti 2009–2012. Razvidno je, da je število pritožb med letoma 2009 in 2010 porastlo, nato je drastično upadlo in trenutno se je ustalilo. Največ obravnavanih zahtevkov zoper Slovenijo je bilo v letu 2010, od tega je bila v 831 zahtevkih ugotovljena nedopustnost in so bili brisani iz seznama zadev. Sodišče je izdalo 3 sodbe z ugotovljeno najmanj eno kršitvijo EKČP in 3 sodbe s končno ugotovitvijo, da kršitev ni nastala.

Najmanj obravnavanih zahtev je bilo leta 2012, izdanih sodb je bilo med temi leti največ, in sicer 22 (glej Tabela 2).

4.3 PRIMERJAVA ŠTEVILA ZAHTEVKOV MED DRŽAVAMI ČLANICAMI SVETA EVROPE IN SLOVENIJE MED LETI 2009–2012

Tabela 3 prikazuje število zahtevkov in njihovo obravnavo. Sprejeti zahtevki so tisti, ki so bili naslovljeni na ESČP. Zahtevki v obravnavi predstavljajo število zahtev, o katerih se še ni odločalo (o sprejemljivosti). Število zahtevkov se prenaša iz leta v leto. Odprte zadeve predstavljajo delež zahtev, ki so v obravnavi pred sodnikom posameznikom ali senatom ali odborom ali velikim senatom. Skratka zadeve, ki čakajo na končno odločitev.

Tabela 3: Prikaz dogajanja z zahtevki med leti 2009–2012 (primerjava vseh držav in Slovenije)

		2009	2010	2011	2012
Sprejeti zahtevki v obravnavo*	Vse države	57.100	61.300	64.500	65.150
	Slovenija	598	837	426	422
Odločitev o nedopustnosti	Vse države	33.067	38.576	50.677	86.201
	Slovenija	628	16.626	28.077	65.901
Zahtevki v obravnavi*	Vse države	119.300	139.650	151.600	128.100
	Slovenija	Ni podatka	Ni podatka	Ni podatka	Ni podatka
Odprte zadeve	Vse države	119.300	151.600	139.650	128.100
	Slovenija	Ni podatka	Ni podatka	Ni podatka	Ni podatka
Odločitev s sodbo	Vse države	2.393	2.607	1.511	1.678
	Slovenija	8	6	12	22

Vir: ECHR (2010), ECHR (2011), ECHR (2012) in ECHR (2011b) (* številke so zaokrožene na 50)

Zoper Slovenijo je ESČP v zadnjih štirih letih izdalo 48 sodb, od tega je bilo v 41 primerih ugotovljena vsaj ena kršitev EKČP in v 7 primerih ni bilo ugotovljene kršitve. Največ sodb je bilo izdanih za primer kršitve pravice do učinkovitega pravnega sredstva in sojenja v razumnem roku. Najmanj pa v primerih prepovedi diskriminacije, zaščite premoženja in neizvršljivosti. Število sodb z ugotovljeno kršitvijo se z leti povečuje, število obravnavanih zahtevkov pa se zmanjšuje.

Zaradi vsakoletnih povečanj obsega pritožb je ogroženo poslanstvo ESČP, da zagotovi pravno zaščito človekovih pravic v Evropi, ker se sodišče ukvarja z obravnavo in preučevanjem velikega števila pritožb, ki se nato izkažejo za neutemeljene (npr. niso bila izčrpana vsa pravna sredstva v državi, vsebinsko se ne nanaša na kršitve pravic, ampak na razlago določenih členov EKČP ...).

Keller in drugi primerjajo povečan obseg dela z ledeno goro, samo konica je vidna, velika večina gore pa se skriva pod gladino. Vidni del gore predstavljajo sodbe sodišča, večina

primerov pa ostane »neopaženih«, vendar pa vseeno porabijo večino sredstev sodišča (str. 1027, 2011).

Poročilo Statistics on judgements by State (2011b) navaja, da je bilo od vseh zadev med leti 1959–2012 96 % takih, ki niso bile sprejemljive ali so bile izključene med postopkom. Torej je sodišče odločilo le v 4 % prejetih zadev.

Če pogledamo primerjavo procentov neutemeljenih pritožb v prejšnjih letih: v letu 2009 je bilo takih pritožb (pribl.) 58 %, leta 2010 63 %, leta 2011 89 % in leta 2012 kar 132 % (ob tem podatku je potrebno upoštevati, da se nedokončani zahtevki prenašajo v naslednje leto). Menim, da je ta številka visoka predvsem zaradi ponavljajočih se primerov, zoper katere ni dopustna ponovna sodba, ker je rešitev že podana.

4.4 VSEBINSKI PREGLED PRITOŽB MED LETI 2009–2012

V tabeli 4 so prikazane kršitve posameznih členov EKČP oziroma pripadajočih pravic. Skupno število sodb je bilo najvišje v primeru kršitve pravice do sojenja v razumnem roku (1.478), najmanj sodb pa je bilo izrečenih v primeru kršitve pravica do poroke in enakost zakoncev (4).

Tabela 4: Pregled števila kršitev posameznih pravic držav članic in Slovenije

		2009	2010	2011	2012
Pravica do življenja	Vse države	71	54	70	36
	Slovenija	0	0	0	0
<i>Neučinkovita preiskava</i>	Vse države	81	64	90	42
	Slovenija	1	0	0	0
Prepoved mučenja, nečloveškega ali poniževalnega postopka ali kaznovanja	Vse države	198	230	198	193
	Slovenija	0	0	2	2
<i>Neučinkovita preiskava</i>	Vse države	74	0	89	99
	Slovenija	0	0		1
Prepoved suženjstva in prisilnega dela	Vse države	0	2	0	2
	Slovenija	0	0	0	0
Pravica do svobode in varnosti	Vse države	342	315	261	235
	Slovenija				
Pravica do poštenega sojenja	Vse države	482	254	211	211
	Slovenija	1	0	1	2
Pravica do sojenja v razumnem roku	Vse države	449	461	341	227
	Slovenija	4	2	3	12
<i>Neizvrševanje</i>	Vse države	0	89	89	42
	Slovenija	0	0		1
Pravica do učinkovitega pravnega sredstva	Vse države	190	185	187	127
	Slovenija	4	3	7	14
Ni kazni brez zakona	Vse države	5	0	5	5
	Slovenija	0	0	0	0
Spoštovanje zasebnega in družinskega	Vse države	121	75	126	87

življenja	Slovenija	1	1	2	2
Pravica do poroke in enakost zakoncev	Vse države	0	3	0	1
	Slovenija	0	0	0	0
Svoboda mišljenja, vesti in vere	Vse države	5	5	5	6
	Slovenija	0	0	0	0
Svoboda govora	Vse države	44	55	32	33
	Slovenija	0	0	0	0
Svoboda zbiranja in združevanja	Vse države	18	18	12	13
	Slovenija	0	0	0	0
Varstvo lastnine	Vse države	384	199	155	124
	Slovenija	0	0	0	1
Pravica do izobrazbe in pravice staršev	Vse države	2	0	0	1
	Slovenija	0	0	0	
Pravica do svobodnih volitev	Vse države	2	9	3	9
	Slovenija	0	0	0	0
Prepoved dvakratnega sojenja/kaznovanja za isto kaznivo dejanje	Vse države	3	1	1	0
	Slovenija	0	0	0	0
Prepoved diskriminacije	Vse države	29	20	7	20
	Slovenija	0	0	0	1

Vir: ECHR (2009), ECHR (2010), ECHR (2011) in ECHR (2012)

Sloveniji je bilo izrečeno največ sodb za kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva (28), najmanj pa za kršitve v primeru neučinkovite preiskave (v okviru pravice do življenja, prepovedi mučenja, nečloveškega ali poniževalnega postopka ali kaznovanja), neizvrševanje (v okviru pravice do sojenja v razumnem roku), varstvo lastnine in prepoved diskriminacije. V vseh teh primerih je sodišče izreklo po eno sodbo.

Tabela 5 prikazuje število obravnavanih zahtevkov v postopku Varuha človekovih pravic RS.

Tabela 5: Pregled zadev pri Varuhu človekovih pravic RS za obdobje med 2009–2011

	2009	2010	2011
Odprte zadeve	311	309	292
Zadeve v obravnavi	387	385	379
Zadeve v reševanju	376	492	485
Zaključene zadeve	2.775	2.590	2.592
Skupaj	3.849	3.776	3.748

Vir: Letno poročilo varuha za človekove pravice (2011)

Število odprtih zadev ob koncu leta pada, število zadev v obravnavi (prenos iz lanskega leta in ponavljajoče se zadeve) je vsako leto približno enako, število zaključenih zadev pa se je v letu 2011 v primerjavi z letom 2009 zmanjšalo iz 2.775 na 2.592. Skupno število zadev, ki jih je obravnaval varuh, pa na letni ravni pada.

Tabela 6: Pregled zadev pri Varuhu človekovih pravic RS za obdobje med 2009–2011

	2009	2010	2011
Državljanstvo	18	11	19
Tujci	42	46	42
Denacionalizacija	18	13	11
Premoženjskopravne zadeve	36	28	32
Davki	62	51	40
Carine	1	3	1
Upravni postopki	115	139	130
Družbene dejavnosti	51	68	80
Ostalo	44	26	24
Skupaj	387	385	379

Vir: Letna poročila varuha za človekove pravice (2009–2011)

Iz tabele 6 je razvidno, da se je število pobud, povezanih z državljanstvom iz 10 pobud v letu 2009 in 11 leta 2010 povečalo na 19 v letu 2011. Število pobud na področju davkov vsakoletno pada, prav tako v primeru denacionalizacije. Število pobud zoper upravne postopke se je iz leta 2009 (115) v letu 2010 povečalo za 24 pobud (139), nato pa padlo spet na 130. Prav tako se povečuje število pobud, naslovljenih na varuha glede družbene dejavnosti.

Na področju upravnih zadev so pobudniki v letu 2011 pisali varuhu glede neodgovarjanja različnih organov, dolgotrajnosti davčnih postopkov, težav pri urejanju stalnega prebivališča, zaradi dolgotrajnega odločanja različnih ministrstev ... Večkrat so se ljudje pritoževali zaradi arogantnega odnosa občin, neodzivnost in neodgovarjanje v predpisanih rokih. Veliko kršitev je bilo storjenih zoper načela ZUP, in sicer varstva pravic strank in varstva javnih koristi. Organi niso seznanjali strank o njihovih materialnih in procesnih pravicah. Kar se tiče upravnih zadev, je varuh obravnaval največ zadev na področju upravnih postopkov, najmanj pa na področju carin. V poročilu je navedeno, da je bila situacija podobna v letu 2010 (Letno poročilo varuha za človekove pravice, 2011).

V vseh letih so bile pobude, vezane na državljanstvo, namenjene pridobivanju informacij glede možnosti in pogojev za pridobitev slovenskega državljanstva in po pristojnih organih, ki odločajo na tem področju. Tujci so pridobivali informacije glede ureditve statusa tujca in posameznih dovoljenj. V letu 2010 so se pobude nanašale tudi na neodgovarjanje ministrstva za notranje zadeve in dolgotrajnost postopkov. Pobudniki so v teh primerih velikokrat vložili vlogo zaradi nestrinjanja z vsebinsko odločitvijo (Letno poročilo varuha 2010, 2011).

4.5 ŠTUDIJA IZBRANIH PRIMEROV

4.5.1 KLINAR PROTI SLOVENIJI

Primer sem izbrala, ker se mi zdi zanimiv, saj obravnava postopek, ki se nanaša na vlogo posameznika za napredovanje. Drugi razlog je ta, da je postopek trajal skoraj 10 let. Po presoji ESČP gre za civilno zadevo, čeprav jo v RS obravnavamo kot upravno in jo je obravnavalo tudi upravno sodišče. Zadeva je pomembna z vidika trajanja postopka. Sodišča in organi države bi morali delovati hitro, vendar se to ne bi smelo poznati na učinkovitosti in relevantnosti odločitev. Upravni postopki predstavljajo obstoj spora med javnim in zasebnim, in po mojem mnenju bi se taki spori morali reševati hitro in v čim večjo korist eni stranki in hkrati ne v škodo drugi stranki. V obravnavanem primeru pa je stranka, ki je sprožila postopek, utrpela škodo. Lahko predvidevamo, da je 10 let trajajoč postopek o napredovanju škodil njegovemu premoženjskemu stanju. Če so prošnji naknadno ugodili, pomeni, da je bil upravičen do dodelitve pravice, ki pa mu ni bila dana pravočasno.

Pregled zadeve

Aleksander Klinar (pritožnik) je vložil pritožbo na ESČP, ker je bil mnenja, da so mu bile kršene človekove pravice po EKČP. Na podlagi 6. člena konvencije naj bi bil postopek, ki je trajal od leta 1994 do leta 2004, predolg.

Postopek se je začel leta 1994, ko je pritožnik vložil prošnjo za napredovanje pri Ministrstvu za šolstvo in šport. Ministrstvo je prošnjo zavrnilo, pritožnik pa je vložil tožbo pri Vrhovnem sodišču in zahteval spremembo odločbe. Do sredine leta 1999 sodišče še vedno ni sprejelo odločitve. Zaradi spremembe zakona v zvezi s sodnim obravnavanjem upravnih odločb je bila zadeva dodeljena upravnemu sodišču, ki je leta 2001 izdalo sodbo in zavrnilo zahtevek pritožnika, ki pa je ponovno vložil pritožbo na vrhovno sodišče. Sodišče je zavrnilo zahtevek, pritožnik je sprožil upravni spor. Leta 2004 je ministrstvo ugodilo prošnji za napredovanje, ustavno sodišče je zavrnilo zahtevek o upravnem sporu.

ESČP je odločilo, da je pritožba utemeljena. Vlada RS se je sklicevala na neizčrpanje domačih pravnih sredstev, pritožnik je izpodbijal navedbo z neučinkovitostjo domačih pravnih sredstev, kar je pritrdilo tudi ESČP.

ESČP je odločilo, da je bil kršen prvi odstavek 6. člena EKČP (pravica do sojenja v razumnem roku), ker je obdobje postopka trajalo več kot 9 let in na 3 stopnjah sojenja. Sodišče je pritožniku dodelilo odškodnino, ker je utrpel nepremoženjsko škodo. Vladi nalaga tudi povračilo stroškov, ki so nastali v postopku in ki jih zahteva pritožnik (Državno pravobranilstvo RS, 2013a).

Ugotovitve

ESČP presoja o teku postopka in ne o njegovi vsebini. Odločba sodišča je vezana na postopek kot tak in ne more spremeniti odločitve, ki je nastala v postopku.

Primer je enostaven za razumevanje in prikazuje tipično kršitev pravice do sojenja v razumnem roku. Stranka je v postopku vztrajala več kot 10 let. Pravna sredstva v RS očitno niso dovolj učinkovita, da bi se zadeva lahko dokončno zaključila v razumnem času. Pri tem se pojavlja vprašanje, kaj dejansko pomeni sojenje v razumnem roku, ker ta rok ni nikjer točno določen. ZUP določa roke, ki zavezujejo stranko in organ, vendar ne navaja posledic, kaj se zgodi v primeru, če organ ne upošteva določenega roka (Sever, 2009, str. 13). Edina možnost stranke je, da se v primeru dolgotrajnosti postopka pritoži na višjo stopnjo, kar pa zopet pripelje do podaljšanja postopka.

ESČP in EKČP ne določata nekega časovnega okvira, ki bi predstavljal standard za razumevanje razumnega roka. Za vsak primer posebej je potrebno upoštevati vse okoliščine, zapletenost primera, ravnanje udeleženih oseb (pritožnika, oblasti), pomen pravice ..., na kar ESČP posebej poudarja v sodbi.

Sodni postopki v RS trajajo predolgo, kar nam je prikazal pregled števila pritožb. Največ pritožb, naslovljenih na ESČP, je v primerih, ko pritožniki menijo, da jim je bila kršena pravica do sojenja v razumnem roku in pravica do učinkovitega pravnega sredstva. Sodišče je izdalo več različnih sodb, ki so potrdile kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, razpon trajanja postopkov pa je velik, od 4 do 9 let. Sodni sistem v RS je znan po dolgotrajnih postopkih, lahko rečemo, da gre za sistemski problem, ki kaže na neučinkovitost sodnega varstva in posledično problem vsakogar, ki zahteva sodno varstvo lastnih pravic.

4.5.2 X PROTI SLOVENIJI

Obravnavan primer se tiče odnosov med staršema in dvema otrokoma. Otroka sta bila odvzeta staršem zaradi zanemarjanja in trpinčenja. Mama otrok v zadevi je trpela za psihičnimi motnjami, oče je kazal večjo naklonjenost in skrb, vendar zaradi delne osebnostne motnje ni znal postaviti potreb otrok pred potrebami žene. Pogoji za življenje otrok niso bili dobri. Zadeva po ESČP spada med civilne zadeve, vendar jo slovenska pravna ureditev uvršča med upravne, ker vsebuje postopek pred Centrom za socialno delo (CSD), ki je državni organ. V zadevi sta sodelovala CSD Maribor in kasneje CSD Ruše.

Pregled zadeve

Pritožnik v postopke je oče dveh otrok, ki je trdil, da mu je bila kršena pravica po 8. členu EKČP – pravica do spoštovanja družinskega in zasebnega življenja. Pritožil se je, da mu je CSD odvil otroka in onemogočil stike. Postopki pred sodišči naj ne bi bili vodeni skrbno in redno, trajali so predolgo. Pritožnik je trdil, da je postopek trajal nerazumno dolgo in povzročil odtujitev otrok.

Postopki so se začeli voditi o družini leta 2001, potem ko je mama odpeljala mlajšega otroka od doma in je oče otroka o tem obvestil CSD Maribor. Spori med staršema so bili pogosti, po rojstvu drugega otroka sta prosila za strokovno pomoč pri vzgoji otrok. To pomoč sta kasneje odklonila.

Policija je obveščala CSD o domnevah trpinčenja in zanemarjanja otrok, zaradi česar je bila vložena tudi kazenska ovadba. Leta 2003 so mama zaradi nasilnega spora pridržali in otroka odpeljali v bolnišnico. Oče se je s CSD dogovoril, da bo poskrbel za red in potrebe otrok. Dovoljeno mu je bilo odpeljati otroka domov. Kasneje istega leta je policija zaradi nasilnega spora pridržala oba starša, otroka sta bila pregledana v bolnišnici in ugotovljeno je bilo zanemarjanje in fizično nasilje. Izvedenci so ugotovili, da sta bila otroka v psihološko škodljivem in nehiigienskem okolju, namestitev v rejniško družino je bila edina rešitev, ki bi omogočila normalen psihofizičen razvoj otrok. Septembra 2003 je CSD izdal odločbo o začasnem odvzemu otrok in ju namestil v rejniško družino.

Decembra 2003 je psihologinja CSD pripravila poročilo in ugotovila, da je oče sposoben skrbeti za otroka, ker ju ni nikoli neposredno ogrožal in je kazal čustveno naklonjenost do otrok. Odnos med očetom in mamo je bil opredeljen kot eksploziven, kar pa je zasenčilo skrb za otroka. Socialni delavci so odločili, da stiki med staršema in otrokoma niso v korist otrok, saj so se spori med staršema, po odvzemu otrok, nadaljevali. Otroški psihiater je leta 2004 priporočil občasne stike otrok z očetom, ker sta se težje privajala na novo življenje v rejniški družini zaradi čustvenih motenj, ki so nastale zaradi slabih razmer v družini. CSD je odločil, da stiki ne bi bili v korist otrok. Februarja 2005 je CSD odvil skrbništvo staršema in prepovedal kakršnekoli stike. Na zahtevo staršev je zadevo prevzel CSD Ruše. Starša sta se pritožila nad odločitvijo CSD Maribor, ministrstvo je razveljavilo odločbo in določilo, da se omogočijo enourni stiki enkrat mesečno pod nadzorom socialnega delavca. Stiki so se začeli decembra 2005 in potekali po načrtu. Starša sta večkrat poskušala opazovati otroka v rejniški družini in vrtcu ter jima puščala različna darila.

Stiki so po dveh letih potekali dobro, vendar so postali bremenilni, ker sta starša postala nestrpna. To je vodilo v ponovno prepoved stikov. Kasneje je bilo dogovorjeno, da lahko oče otroka pokliče vsak teden enkrat za eno uro. Telefoniral je samo nekajkrat in se nehal udeleževati sestankov na CSD Ruše. Kljub vsemu mu je uspelo imeti stike z otrokoma na domu rejnikov, v šoli, na igrišču ... Oče je leta 2009 izrazil željo po skupnem življenju z otrokoma, vendar to ni bilo mogoče zaradi prejšnjih dogodkov. Sprožil je tudi postopek za razvezo od matere otrok.

Leta 2010 sta otroka izrazila željo, da ostaneta v rejniški družini in nimata stikov s starši.

CSD je leta 2005 vložil predlog za odvzem roditeljskih pravic staršema. Sodišče je sprejelo sklep o odvzemu, ki ga je ministrstvo razveljavilo in vrnilo v ponovno odločanje. Oče je trdil, da bi bilo za rešitev razmer potrebno sprejeti drugačne otroke, mama je izjavila, da se strinja, da oče dobi status roditelja in prosila za odobritev stikov z otrokoma. Sodišče je 2010 odločilo o odvzemu skrbništva nad otrokoma. Oče je zoper sklep vložil pritožbo, navajal je, da je sposoben skrbeti za otroka, da je bil oproščen nasilnega obnašanja nad otroki in da je sprožil ločitveni postopek z mamo otrok, ki naj bi bila kriva za stanje v družini. Višje sodišče je sodbo razveljavilo in naložilo okrožnemu sodišču, da pridobi novo mnenje izvedenca za otroško psihologijo. Oče je v postopku vložil 3 nadzorstvene pritožbe zaradi dolgotrajnosti postopka. Julija 2011 je sodišče ob upoštevanju novega mnenja

izvedenke izdalo začasno odredbo o prepovedi stikov med očetom, mamo in otrokoma. Oče je vložil pritožbo.

Vlada se je sklicevala, da pritožnik ni izčrpal notranjepravnih sredstev, sodišče je ugotovilo, da pritožnik ni izčrpal notranjepravnih sredstev (izpodbijanje odločbe CSD in ministrstva). Odredba o prepovedi stikov z otrokoma še ni dokončna, saj je bila proti njej vložena pritožba. Sodišče je del pritožbe, ki se tiče odvzema otrok in omejitve stikov, zavrnilo, ker ni v skladu s 35. členom EKČP. Del pritožbe, ki se nanaša na dolgotrajnost postopka v zvezi z odvzemom roditeljske pravice, je utemeljen in sprejemljiv za obravnavo.

Sodišče je ob pregledu sodnih in ostalih spisov ugotovilo, da počasnost sodnega postopka ni opravičljiva. V postopku so ostale neopravičljive zamude in imele vpliv na odnos med pritožnikom in otrokoma. Oblasti so v postopku kršile 8. člen EKČP, ESČP je sodbo izdalo 28. 6. 2012 (Državno pravobranilstvo RS, 2013b).

Ugotovitve

Postopek o skrbništvu nad otroci je trajal od leta 2005 do leta 2010 (vložena je bila pritožba, torej se je postopek nadaljeval). Policija, CSD in bolnišnica so sodelovali v postopkih te družine od leta 2001 naprej.

Gre še za en primer, ki dokazuje, da so sodni postopki v RS predolgi. Zadeve, v katere so vključeni mladoletniki, bi morale potekati hitreje. Normalni pogoji za družinsko življenje in odnosi v družini so pomembni za razvoj otrok in tudi staršev. Otroka sta bila odvzeta družini zaradi sporov med staršema. Kljub temu sta bila otroka izpostavljena dolgotrajnemu postopku urejanja pravic staršev do njiju – lahko rečemo, da sta bila izpostavljena problemom okoli 10 let, kar je za otroka nedvomno škodljivo. Postopki, ki jih vodijo CSD, so velikega pomena, zlasti kadar se odloča, katera rešitev bi bila za otroka najprimernejša. Okoliščine, ki jih je treba proučiti, so lahko zavajajoče, izjave so lahko neresnične. Vendar pa v teh postopkih pogosto sodelujejo izvedenci, katerih mnenja pripomorejo k realnejši sliki stanja. Kljub vsemu pa še vedno v nekaterih odločitvah obstajajo dvomi, ali je bila odločitev res najboljša možnost za otroka.

Menim, da v postopku starša nista bila ustrezno seznanjena z vsemi možnostmi, ki jima pripadajo v upravnem in pravnem postopku. Upravne odločbe sicer vsebujejo narok, ki razlaga možnost pritožbe glede odločbe, vendar je starša nista uporabila. Pritožba je bila vložena le glede odločitve iz leta 2010 o sodnem odvzemu skrbništva in omejitvi stikov. Pritožnik se ni pritožil zoper odločitev ministrstva (leta 2005), ki je razveljavilo del odločbe za prepoved stikov (ki jo je izdal CSD Maribor), ni pa vložil ponovne pritožbe za razveljavitev odločitve o odvzemu otrok. Prav tako ni izpodbijal odločbe o enournih stikih enkrat mesečno. Po mojem mnenju bi starš, ki si želi skrbništva nad svojimi otroki, izkoristil vse možnosti, ki so mu omogočene s pravno ureditvijo RS – vsi imamo možnost, da se pozanimamo, kaj lahko vse storimo v postopkih, ne glede na to, za kateri postopek gre. Vendar pa je v tej zadevi »problem«, ker sta imela oba starša ugotovljene psihične

motnje, ki so vplivale na njuno presojo in dejanja. V teh primerih bi morali biti CSD učinkovitejši, postopki bi morali biti učinkovitejši in hitrejši.

4.5.3 BLEKIĆ PROTI SLOVENIJI

V primeru je obravnavana zadeva, ki se tiče denacionalizacijskega postopka pred državo. Ta postopek pred ESČP spada med civilne zadeve, v RS pa gre za upravno zadevo, ker jo obravnavajo upravne enote in ministrstva. Postopek je trajal skoraj 14 let, vmes je pritožnica v postopku umrla, postopek sta nadaljevala dediča. Dediča sta vložila pritožbo na ESČP zaradi domnevne kršitve pravic v postopku. Sodišče je ugotovilo, da je pritožba na ESČP nedopustna.

Pregled zadeve

Prvi denacionalizacijski postopek je pritožnica sprožila leta 1993. Pri Občini Koper je zahtevala vračilo nacionalizirane zemlje po njenem pokojnem očetu. Zadeva je bila odstopljena Upravni enoti Koper (UEK), ki je leta 1994 pritožnico pozvala k dopolnitvi zahtevka. Leto kasneje je pritožnica vložila pritožbo o molku organa na Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) in Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). UEK je posredovala poročilo o zadevi in poudarila, da je zahtev nepopoln; pritožnica kljub navodilom UEK ni uspela dopolniti zahtevka. Januarja 1998 in julija 1999 je upravni organ opravil obravnavo za pomoč pri pravilnem oblikovanju zahtevka. Maja 2000 je UEK izdala sklep o delni zavrnitvi zahtevka. 2006 je bil imenovan strokovni nadzornik, ker je pritožnica vložila pritožbo. MOP je izdal sklep in zadeva je bila vrnjena v ponovno obravnavo. Januarja 2001 je bilo izdano strokovno mnenje, pritožnica je istega leta ponovno vložila pritožbo na ministrstvu zaradi molka organa. Septembra 2001 je upravni organ opravil posvetovanje o oblikovanju zahtevka.

Leta 2002 je upravni organ določil strokovnjaka za gradbeništvo, julija je prejel mnenje in opravil dve obravnavi. UEK je novembra 2002 izdala delni sklep, da mora Slovenska odškodninska družba (SOD) pritožnici plačati odškodnino da del nacionaliziranega premoženja, SOD se je pritožila na MOP. Pritožnica je ponovno vložila dve pritožbi na ministrstvu, ker UEK ni uspela izdati sklepa, zato je MOP izdalo sklep in vrnilo del zadeve v ponovno obravnavo. Maja 2003 in januarja 2004 je UEK izdala dva delna sklepa, SOD se je ponovno pritožila. MOP je ponovno razveljavilo sklepa in znižalo znesek odškodnine, preostanek zadeve pa vrnilo v ponovno obravnavo. V zadevo se je kot stranka vključila tretja oseba, snaha pritožnice. 2004 je UEK opravil obravnavo. Po smrti pritožnice sta postopek nadaljevala mož in hčerka (dediča). Februarja 2005 je bila ponovna obravnava, dediča sta aprila vložila pritožbo proti javni uradnici v postopku ter zahtevala odstop. UEK je izdala delni sklep, obe strani sta se pritožili.

Oktober 2005 sta dediča ponovno vložila pritožbo zaradi molka organa, MOP je vrnil zadevo v ponovno obravnavo. Aprila 2006 je bila vložena ponovna pritožba zaradi molka organa, kasneje sta dediča vložila tudi tožbo proti MOP pri Upravnem sodišču RS zaradi neuspešne izdaje sklepa v tekočem denacionalizacijskem postopku. Upravno sodišče je

zahtevak zavrnilo, ker dediči niso upoštevali predpisanih rokov. Konec leta 2006 sta dediča vložila še eno pritožbo zaradi molka organa, februarja 2007 je UEK izdala sklep v zvezi z eno parcelo. Obe stranki sta se pritožili, MOP je zavrnilo pritožbi kot neutemeljeni. Sklep ministrstva je bil izpodbijan pri Upravnem sodišču RS, zahtevak je bil zavrjen. Pritožba tretje osebe v postopku je bila vložena julija 2007, zoper katero je bila izdana sodba.

Upravni organ je leta 2008 zoper dediča vložil zahtevak za plačilo nastalih stroškov, kot je določal sklep iz leta 2007. Vložen je bil tudi predlog za izvršbo, ki pa je bil umaknjen.

Dediča sta v letu 2009 vložila pritožbo pri MOP zaradi neizdaje sklepa.

Drugi denacionalizacijski postopek je bil sprožen leta 1994. UEK je leta 2002 izdala sklep, s katerim je zavrnila zahtevak pritožnice, ker je bil vložen prepozno – rok je potekel decembra 1993. Vložena je bila pritožba na MKGP. V začetku leta 2003 je pritožnica vložila nadzorstveno pritožbo pri MKGP, ker ni sprejelo sklepa v zvezi z odločbo. MKGP je leta 2003 izdalo sklep in zavrnilo pritožbo. Pritožnica je pri Upravnem sodišču RS vložila tožbo za razveljavitev sklepa MKGP, zahtevak je bil zavrjen. Dediča sta leta 2005 vložila ustavno pritožbo na ustavno sodišče, ki jo je sodišče zavrnilo kot neutemeljeno.

Pritožnica (hči) je vložila pritožbo na ESČP in trdila, da je bila kršena pravica šestega člena EKČP – sojenje v razumnem roku. Nadalje se je pritožila tudi zaradi pomanjkanja učinkovitega pravnega sredstva, ki ga določa 13. člen EKČP.

Sodišče je upoštevalo obdobje od 28. junija 1994 do 19. marca 2008. Sodišče je ugotovilo, da kljub vložnim pritožbam stranke v postopku niso uspele ustrezno izčrpati vseh notranjepравниh sredstev. Zaradi tega sodišče zavrača del pritožbe.

Pred upravnimi sodišči sta potekala 2 postopka, prvi se je začel leta 2006 in je trajal manj kot dva meseca, drugi postopek predstavlja pritožbeni postopek, ki je trajal šest mesecev, od 10. julija 2007 naprej. Prvi postopek se je končal pred datumom, ko je v veljavo stopil Zakon o pravici do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Sodišče je zavrnilo ugovor vlade o neizčrpanju notranjepравниh sredstev, ker sredstva, ki so bila takrat na voljo pritožniku, niso bila učinkovita. Ne glede na vse je sodišče ugotovilo, da je en postopek trajal 2 meseca in drugi 6 mesecev, kar ni predolgo in zato je del pritožbe razglasilo kot neutemeljeno.

Za drugi denacionalizacijski postopek je sodišče ugotovilo, da je trajal 3 leta in 6 mesecev, kar ni predolgo. Del pritožbe se torej zavrne in razglasi za neutemeljen.

Neutemeljena je tudi pritožba za kršitev 13. člena EKČP, ker je sodišče ugotovilo, da so pravna sredstva pred nižjimi upravnimi organi učinkovita. Drugi razlog za zavrnitev zahtevka je prepozno vložena vloga (Državno pravobranilstvo RS, 2013c).

Ugotovitve

V postopku na ESČP je sodišče razglasilo pritožbo kot neutemeljeno. Sodišče je v zadevi sicer ugotovilo, da razpoložljiva veljavna notranjepravna sredstva niso bila učinkovita, vendar je postopek trajal prekratek čas, da bi se ga lahko upoštevalo in nadalje obravnavalo. Neučinkovitost pravnih sredstev se kaže v tem, da so stranke v postopkih večkrat vložile pritožbe zoper izdane sklepe nižjih upravnih organov. Sklepi so sicer bili razveljavljeni, vendar bi morala ministrstva v zadevah odločiti drugače, zdi se mi, da ni smiselno, da se stranka pritoži in dobi ponovno odločitev, na katero se lahko ponovno pritoži itd. Lahko rečem, da je šlo v zadevi za začaran krog. V bistvu so bile pritožbe vložene zoper vse sklepe, ki jih je izdala upravna enota in kasneje tudi zoper odločitve ministrstva, ko je zadeve obravnavalo ustavno sodišče. Šele ko so pritožniki poskusili izpodbijati sklep ministrstva pred ustavnim sodiščem, so se postopki končali, ker je sodišče spoznalo zadeve za neutemeljene.

4.5.4 KURIČ IN DRUGI PROTI SLOVENIJI (»IZBRISANI«)

Primer sem izbrala, ker je zanimiv in aktualen v RS. Ljudje, ki so dobili naziv »izbrisani«, si že 20 let prizadevajo vzpostaviti znosne življenjske in delovne pogoje. Zaradi izgube državljanstva niso mogli potovati iz države v državo, veliko družin je bilo zaradi tega ločenih. Brez državljanstva so imeli težave z zaposlitvami, pridobivanjem pokojnin in dokumentov. Vse od izbrisa dalje so potekale razprave in postopki, ki bi omogočili pridobitev dovoljenj za bivanje. Na položaj izbrisanih so opozarjale tuje in domače organizacije. Sprejemanje različnih zakonov, spremembe zakonov, dopolnitve in spremembe določb še vedno niso rešile vprašanja tistih, ki so še vedno brez statusa državljanstva katerekoli države. Zadeva po ESČP spada med civilne zadeve, ker so postopki potekali pred upravnimi organi v RS in ker je o določenih stvareh v postopku odločalo Ustavno sodišče RS.

Pregled zadeve

V primeru gre za ugotavljanje kršitev 8. (pravica do zasebnega in družinskega življenja), 13. (pravica od učinkovitega pravnega sredstva) in 14. (prepoved diskriminacije) člena EKČP. Pritožniki (znani kot izbrisani) so februarja 1992 izgubili status državljanov, torej po osamosvojitvi Slovenije. Število izbrisanih je naraslo na 25.671 (podatek na dan izdaje sodbe ESČP, 26. 6. 2012). Slovenski oblasti v dvajsetih letih ni uspelo pravno urediti vprašanja izbrisanih in njihovega položaja, kar jim je otežilo življenje.

Problem je nastal v času, ko se je Slovenija osamosvojila. Državljeni Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) so imeli dvojno državljanstvo (državljanstvo SFRJ in državljanstvo ene od šestih republik). Eden izmed ukrepov za osamosvojitve je bil ta, da so osebe s stalnim prebivališčem na slovenskem ozemlju pridobile državljanstvo RS, če bodo tako želele. Kot državljani bivše SFRJ so imeli pravico, da jim ostane status prebivalcev RS do 26. 2. 1992. Tisti, ki niso vložili zahtevka po pridobitvi državljanstva ali je bil zahtevak zavržen, so ga na ta dan izgubili in bili izbrisani iz Matičnega registra

prebivalcev RS, njihovi podatki so bili preneseni v Register tujcev brez dovoljenja za prebivanje. Država je trdila, da je te osebe obvestila o izbrisu, vendar sami trdijo, da niso dobili nikakršnih informacij, ampak so za to izvedeli po naključju. Več oseb ni mogli pridobiti državljanstva v nobeni državi bivše Jugoslavije.

1992 leta je vlada podelila 4893 dovoljenj za stalno bivanje. Pogojev za pridobitev je bilo bivanje 3 let pred začetkom veljavnosti Zakona o tujcih. Leta 1999 je Ustavno sodišče RS (USRS) odločilo, da je 81. člen Zakona o tujcih v neskladju z Ustavo RS, ker ne določa pogojev za pridobitev stalnega prebivališča teh oseb. Ta člen je bil razglašen za protiustavnega, nastala je pravna praznina in kršena so bila načela pravne države, varnosti in enakosti.

Leta 2003 je bil sprejet Zakon o izvršitvi 8. točke odločbe USRS, ki je predpisal postopke za izdajo dovoljenj za stalno prebivanje z učinkom za nazaj. Na referendumu je bil predlog zakona zavržen. USRS je s sklepom določilo, da mora ministrstvo izdati dopolnila dovoljenja za prebivanje. Do junija 2010 je 12,345 oseb pridobilo dovoljenje za stalno prebivanje v RS. V postopkih pred ESČP je bilo šestim pritožnikom zagotovljena pravica do stalnega prebivanja v RS, rok za izdajo dovoljenj je bil 24. 7. 2013.

Pritožniki so se na ESČP obrnili z pritožbo, da so jim bile kršene človekove pravice. Pritožba je bila vložena julija 2010, sodišče je ugotovilo, da oblastem RS ni uspelo rešiti odprtega vprašanja izbrisanih in da jim je s tem kršila pravice 8. in 13. člena EKČP. Sodišče je 26. 6. 2012 izdalo sodbo (ki zadeva 6 od prvotno 8 pritožnikov – pritožbi dveh sta neutemeljeni z vidika neizčrpanja notranjepravnih sredstev) o kršitvi 8., 13. in 14. člena EKČP.

Hkrati nalaga državi, da vzpostavi domačo odškodninsko shemo v roku enega leta. Država mora v treh mesecih izplačati določene zneske posameznikom, in sicer 20.000 EUR vsakemu za nepremoženjsko škodo ter 30.000 EUR skupno za stroške, ki so nastali v zvezi s postopkom (Državno pravobranilstvo RS, 2013d).

Ugotovitve

Primer izbrisanih je bil v zadnjem času zelo odmeven. ESČP je izdalo sodbo, ki je potrdila kršitve človekovih pravic v postopkih. Po mojem mnenju bi morala država že pred leti urediti položaj oseb, ki so bile izbrisane iz matičnega registra prebivalcev. Država se je sicer trudila urediti ta položaj, veliko osebam je bilo naknadno podeljeno državljanstvo, vendar še vedno menim, da prepozno. Ljudem je bilo onemogočeno normalno življenje, posledično zaradi tega pa tudi njihovim otrokom in morebitnim drugim sorodnikom. Nedopustno je že to, da je bil spisan Zakon o tujcih, katerega člen je bil naknadno razglašen za protiustavnega.

Menim, da bi morala država ob odločitvi o izbrisu oseb iz registra prebivalcev večkrat opozoriti te osebe o njihovem položaju in jim ponuditi pomoč, poiskati druge možnosti. Problem je v tem, da so bili nekateri izbrisani, saj niso uspeli pridobiti državljanstva iz tega razloga, ker jim ga nobena od držav bivše Jugoslavije ni dodelila. Kako se lahko oseba, ki

je nekoč imela državljanstvo, znajde v novi državi, na istem ozemlju, v istem domu, brez statusa stalnega prebivalca ali možnosti preselitve v drugo državo? Nedopustno je, da jim je bila odvzeta že obstoječa pravica.

4.6 PREVERITEV HIPOTEZE IN PREDLOGI IZBOLJŠAV

Hipotezo »Število kršitev pravic strank pred ESČP se manjša« glede na obravnavano analizo potrjujem. Število obravnavanih vlog pred sodiščem se vsako leto povečuje, vendar se za večino izkaže, da so nedopustne ali neutemeljene. Dopustnih pritožb je okoli 4 %. Število izrečenih sodb v postopkih se v letih 2009–2012 manjša, razen med leti 2011 in 2012, ko se je število iz 1.511 povečalo na 1.678. Največ sodb je bilo izrečenih zoper Turčijo, Italijo, Rusijo in Poljsko. Največje število pritožb na 10.000 prebivalcev je bilo zoper Gruzijo (2009), Irsko (2010) in Črno goro (2011 in 2012). Sodišče je vsako leto bolj obremenjeno z velikim številom prejetih pritožb, kar mu onemogoča osredotočenost v zadevah, ki so dejansko utemeljene in pomembne za obravnavanje. Veliko prejetih zahtevkov izpade iz seznama zadev zaradi formalnih pomanjkljivosti, neutemeljenosti in neizpolnjevanja drugih pogojev. Veliko je tudi primerov, ko se zahtevki vsebinsko ponavljajo, vendar je določeno, da se o določeni zadevi odloča samo enkrat.

Proučevanje zadev po vrsti postopka je trenutno zapleteno, ker poročila ESČP ne ločujejo upravnih, pravnih, nepravdnih in drugih postopkov. Zato bi bilo smiselno, da bi ESČP ali pa posamezna država članica oblikovali poročilo s kriteriji, ali gre v obravnavi za določeno področje dela, kot ima predstavljeno delovno prasko Varuh človekovih pravic v RS (ustavne pravice, omejitve osebne svobode, socialna varnost, delovnopravne zadeve, upravne zadeve, sodni in policijski postopki, okolje in prostor, gospodarske javne službe, stanovanjske zadeve, diskriminacija, pravice otrok, ostalo). Zadeve po navadi vsebujejo več vrst postopkov, običajno ne gre le za kršitev v enem postopku. V primeru upravnih zadev potekajo postopki pred upravnimi organi (upravna zadeva) in nadalje pred sodnimi organi (upravni spor je oblika sodnega nadzora nad delom organa).

Vsaka država članica bi lahko izdajala letna poročila o dogajanju na področju človekovih pravic pred ESČP. Državno pravobranilstvo RS sicer vodi evidenco zadev in izdaja poročila, vendar ne loči kršitev v upravnih postopkih.

Pravice strank v upravnih postopkih so v veliki meri odvisne od države, saj končno odločitev poda oblastni organ. Pritožbe na ESČP bi morale biti uporabljene le v skrajnih primerih, s tem seveda mislim, da je država »dolžna«, da državljanom v postopkih zagotovi varstvo pravic in jih obvaruje pred kršitvami – RS se k temu zavezuje z ustavo. Sistem pravnega aparata v državi je trenutno v slabem položaju, potrebne bi bile velike spremembe. Organi državne uprave bi se morali večkrat ozreti v pretekle postopke in v podobnih zadevah ravnati podobno. Smiselno bi bilo, da bi se poglobili v sodbe ESČP in se zamislili nad svojim delom ter se v bodoče iz lastne izkušnje poskušali izogniti morebitnim kršitvam. Velikokrat se namreč zgodi, da se na sodišče obrnejo stranke, katerih trditve in ugotavljanje kršitev so zelo podobne že obravnavanim zadevam pred ESČP.

Menim, da je neodzivnost organov nedopustna, tako prvo kot drugostopenjskih. Organiziranje dela in kadrov bi moralo biti takšno, da se bi roki bolj upoštevali. Stranke so v tem primeru na slabšem, ker če ne upoštevajo in zamudijo določene roke, jim je avtomatično odvzeta pravica (npr. do pritožbe na izdano odločbo). Če pa organ krši dvomesečni rok za izdajo odločbe, zanj ne nastane posledica oziroma dobi samo navodilo od višjega organa, da mora izdati odločbo ali pa odločbo izda višji organ sam. Glede na to, da se za RS smatra, da je pravna država, bi se morala tudi sama v postopkih držati rokov.

Prav tako ugotavljam, da so za nekatere stranke postopki nepregledni, nerazumljivi in prezapleteni. Tako se v nekaterih primerih stranke ne znajo braniti oziroma ne znajo izkoristiti vseh svojih pravic, ki jim jih podeljuje zakonodaja. Spletne strani upravnih organov so sicer dobro urejene, pregledne, vendar še vedno ne dovolj, da bi lahko vsi razumeli postopke. Problem je tudi v dostopnosti do teh strani. Zaposleni v javni upravi morajo biti strokovnjaki, ki obvladajo svoje področje dela. Poleg tega bi morali biti tudi neke vrste svetovalci, ki bi strankam nudili pomoč pri obrazložitvah postopkov in predstaviti možnosti ter pravic, ki jih imajo stranke v postopku.

5 ZAKLJUČEK

Človekove pravice so zelo pomemben pojem, ki predstavlja temelj vsem ostalim pravicam. Teh pravic nikomur ni mogoče odvzeti, nihče nima pravice, da jih krši ali vanje posega. Z vedno večjim zavedanjem tega pojma se je razvilo tudi njihovo varstvo, ki predstavlja pomemben del današnjega sodstva.

Upravnopravno razmerje predstavlja razmerje države in posameznika, ki ga urejajo konkretne in individualne pravne norme. Nanaša se na določeno razmerje in določen subjekt. Udeleženca v postopku sta neenakopravna, močnejši (organ) odloča o pravici ali obveznosti šibkejšega (posameznik), predmet odločanja pa je primer iz upravnopravnega področja, v katerem se izraža javni interes. Upravne zadeve v RS podrobno ureja ZUP iz leta 1999. Tudi druge države po Evropi imajo svoj zakon, ki je podoben ZUP-u. Za upravno zadevo je ključno, da so v njeni vsebini določeni trije elementi: odločanje oblastnega organa, predmet postopka je upravnopravna pravica/korist/obveznost in gre za dejansko odločanje. Končni izid v upravnem postopku je odločba ali sklep. Poznamo posebni in splošni upravni postopek. Splošni upravni postopek se vodi na vseh upravnih področjih s strani vseh organov, ki odločajo v upravnih zadevah. Posebni upravni postopek pa se uvede zaradi specifičnosti določenih upravnih področij in za zagotovitev smotrnejšega teka postopka. Kršitve v upravnih postopkih se presojujejo in ugotavljajo s posebnimi pravnimi sredstvi, to so: pritožba zoper odločbo na prvi stopnji, upravni spor, ustavna pritožba in pritožba na ESČP.

V Ustavi RS so človekove pravice pomemben pojem in zavzemajo 51 členov od 174, ki nalagajo državi obveznost, da jih uresničuje in obvaruje. Med drugim določa obstoj varuha človekovih pravic, katerega namen je varovanje človekovih pravic v razmerju do države in njenih organov. Varuh lahko raziskuje in obravnava nepravilnosti, ne more pa jih soditi. Podaja mnenja, ugotovitve in predloge za rešitev zadev in možnost upoštevanja predloga, da se kršitev ne bi več pojavljala.

Mednarodno pravo človekovih pravic obvezuje države, da vpeljejo, spoštujejo in varujejo človekove pravice. Svet Evrope je vodilni organ pravnega sistema človekovih pravic v Evropi. Zavzema se za razvoj, kodifikacijo in varstvo temeljnih pravic in svoboščin. S podpisom pristopa k Svetu Evrope se država zaveže k spoštovanju in varovanju človekovih pravic, ki jih določa EKČP. Sodbe ESČP so obvezujoče in nujne, njihovo izpolnitev nadzira Odbor ministrov Sveta Evrope.

Analiza, ki sem jo opravila za namen moje diplomske naloge, prikazuje pregled stanja med leti 1999–2012. Največ kršitev je bilo v letu 2009 (1.625), najmanj pa leta 1999 (177). Porast števila sodb je verjetno povezan s priključevanjem držav Svetu Evrope. Iz poročil je razvidno, da je bila največkrat izrečena sodba v primeru kršitve pravice do sojenja v razumnem roku (seštevek vseh držav). Največkrat ugotovljena kršitev v postopkih zoper Slovenijo je bila kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva in pravice do sojenja v razumnem roku. Pregled posameznih sodb v postopkih pred ESČP

zoper RS je pokazal, da se veliko pritožb nanaša na postopke denacionalizacije, veliko je tudi tožb zaradi dolgotrajnih postopkov pri reševanju zavarovalne odškodnine v primerih nesreč.

Nadalje sem opravila še kratko analizo kršitev pravic v vseh postopkih pred ESČP in prikazala še število prošenj, naslovljenih na Varuha človekovih pravic RS. Varuh človekovih pravic v RS je med leti 2009–2011 obravnaval podobno število pritožb, vendar kljub temu številka počasi upada. Največjo problematiko na področju upravnih zadev predstavlja neodgovarjanje in neodzivnost upravnih organov. Te podatke lahko povežem tudi s številom pritožb na ESČP, ki se nanašajo na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku in pravice do učinkovitega pravnega sredstva.

6 LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Androjna, Vilko, Kerševan, Erik (2006). *Upravno procesno pravo: upravni postopek in upravni spor*. GV Založba, Ljubljana.
2. Avbelj, Matej, Bardutzky, Samo, Bele, Ivan, Blaha, Miran, Cerar, Miro, Čebulj, Janez, Deisinger, Mitja, Galič, Aleš, Grad, Franc, Ivanc, Blaž, Jaklič, Klemen, Jakulin, Vid, Jambrek, Peter, Jerovšek, Tone, Kaučič, Igor, Končina Peternel, Mateja, Kovač, Polonca, Klemenčič, Goran, Kresal, Barbara, Letnar Černič, Jernej, Mavčič, Arne, Nerad, Sebastian, Orehar Ivanc, Metoda, Pavlin, Peter, Pirnat, Rajko, Pogorelec, Janet, Prepeluh, Urška, Primožoč, Polona, Sovdat, Jadranka, Šorli, Marko, Testen, Franc, Umek, Urška, Vlaj, Stane, Zagradišnik, Renata, Zobec, Jan, Zupančič, Karel, Šturm, Lovro (2011). *Komentar Ustave republike Slovenije: dopolnitev komentarja – A*. Fakulteta za državne in evropske študije.
3. Breznik, Janez, Marflak, Jonika, Štucin, Zdenka (2008). *Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP): s komentarjem*. Založba GV, Ljubljana.
4. Breznik, Janez, Grafenauer, Božo (2009). *Upravno pravo: procesni del: upravni postopek in upravni spor*. GV Založba, Ljubljana.
5. Cijan, Rafael, Grafenauer, Božo (2002). *Upravno pravo*. Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor.
6. Čebulj, Janez, Strmecki, Mik (2006). *Upravno pravo*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
7. Gomien, Donna (2009). *Kratek vodič po Evropski konvenciji o človekovih pravicah – 2. Izdaja v slovenskem jeziku*. Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Ljubljana.
8. Keller, Helen, Fischer, Andreas, KÜHNE, Daniela (2011). Debating the Future of the European Court of Human Rights after the Interlaken Conference: Two innovative. *Proposals The European Journal of International Law*. Letnik 21.
9. Jerovšek, Tone, Kovač, Polonca (2010). *Upravni postopek in upravni spor*. Fakulteta za upravo Univerze v Ljubljani, Ljubljana.
10. Kovač Polonca, Rakar Iztok, Remic Matjaž (2012). *Upravno-procesne dileme o rabi ZUP, 2. del*. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
11. Kukec, Bojan (2008). *Odvetnik in državljani pred Evropskim sodiščem za človekove pravice*. Visoko: Marketing Beno Fekonja, Ljubljana.

12. Lampe, Rok (2010). *Pravo človekovih pravic: sistem človekovih pravic v mednarodnem, evropskem in ustavnem pravu*. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
13. Ribičič, Ciril (2007). *Evropsko pravo človekovih pravic: izbrana poglavja*. Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana.
14. Ryssdal, Rolv (1999). Evropsko sodišče za človekove pravice: Mehanizem pred in po uveljavitvi Protokola št. 11. *Dignitas*, št. 1., str. 66–85).
15. Sever, Tina. Izbrani vidiki pravice do odločanja v razumnem roku v upravnih zadevah. V: Vintar, Mirko (ur.). *Kriza kot izziv in priložnost za reforme javne uprave : referati*. Ljubljana: Fakulteta za upravo, 2009 (24 str.)

PRAVNI VIRI

1. (1991). Ustava Republike Slovenije. Ur. l. RS, št. 33I/1991, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006.
2. (1994). Zakon o ustavnem sodišču (ZUstS). Ur. l. RS, št. 64/2007.
3. (1999). Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP). Ur. l. RS, št. 80/1999, 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl. US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010.

INTERNETNI VIRI

1. Council of Europe (2012). *The council in brief – member states*. Dostopno: 20.4.2013 na: <http://hub.coe.int/web/coe-portal/navigation/47-countries>.
2. Državno pravobranilstvo RS (2013a). *Sodba Klinar zoper Republiko Slovenijo*. Dostopno: 10.7.21013 na: <http://www2.gov.si/dp-rs/escp.nsf/66cc96980c677239c1256bdd003e4dfb/b532eac54abf8c99c125741100409a7f?OpenDocument>.
3. Državno pravobranilstvo RS (2013b). *Sodba X zoper Republiko Slovenijo*. Dostopno: 10.7.21013 na: <http://www2.gov.si/dp-rs/escp.nsf/66cc96980c677239c1256bdd003e4dfb/da536c9acb054364c1257a80003e203e?OpenDocument>.
4. Državno pravobranilstvo RS (2013c). *Sodba Blekić zoper Republiko Slovenijo*. Dostopno: 10.7.21013 na: <http://www2.gov.si/dp-rs/escp.nsf/66cc96980c677239c1256bdd003e4dfb/aa8879a34c2b47d6c1257624004702c8?OpenDocument>.
5. Državno pravobranilstvo RS (2013d). *Sodba Kurić in ostali zoper Republiko Slovenijo*. Dostopno: 11.7.21013 na: <http://www2.gov.si/dp-rs/escp.nsf/66cc96980c677239c1256bdd003e4dfb/aa8879a34c2b47d6c1257624004702c8?OpenDocument>.

rs/escp.nsf/66cc96980c677239c1256bdd003e4dfb/bf8df0a66da20bfcc1257a72004417f3?OpenDocument.

6. ECHR (2010). *Annual Report 2009*. Dostopno 26.5.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2009_ENG.pdf
7. ECHR (2011a). *Annual Report 2010*. Dostopno 26.5.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2010_ENG.pdf
8. ECHR (2011b). *Statistics on judgements by states*. Dostopno 15.4.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2010_ENG.pdf
9. ECHR (2012a). *50 vprašanj z odgovori o ESČP*. Dostopno 15.3.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/50Questions_SLV.pdf
10. ECHR (2012c). *Naši cilji*. Dostopno 25.4.2013 na: <http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=nosObjectifs&l=sl>
11. ECHR (2012d). *Statistical information*. Dostopno 13.11.2012 na: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Reports+and+Statistics/Statistics/Statistical+data/>.
12. ECHR (2012e). *Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic*. Dostopno 13.5.2012 na http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLV.pdf.
13. ECHR (2012f). *Annual Report 2011*. Dostopno 28.5.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2011_ENG.pdf
14. ECHR (2012g). *Overview 1959 – 2011*. Dostopno 27.4.2013 na http://www.echr.coe.int/Documents/Overview_2011_ENG.pdf
15. ECHR (2013). *Annual Report 2012*. Dostopno 28.5.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2012_ENG.pdf
16. ECHR (2013a). *Case Processing Flow Chart*. Dostopno 3.6.2013 na: http://www.echr.coe.int/Documents/Case_Processing_SLV.pdf
17. Ministrstvo za zunanje zadeve (2012). *Evropsko sodišče za človekove pravice*. Dostopno 31.5.2013 na: http://www.mzz.gov.si/si/coe/o_svetu_evrope/organi_in_institucije_sveta_evrope/evropsko_sodisce_za_clovekove_pravice/
18. Stalno predstavništvo Republike Slovenije pri Svetu Evrope (2013). *Organi Sveta Evrope*. Dostopno 12.3.2013 na <http://www.strasbourg.predstavnistvo.si/index.php?id=1484>.
19. Svet Evrope (2013). *Individualna pritožba na Evropsko sodišče za človekove pravice*. Dostopno 15.2.2013 na: <http://www.svetevrope.si/res/dokument/download80a7.pdf?id=/r>.
20. Varuh človekovih pravic (2013). *Spletna stran varuha človekovih pravic*. Dostopno 15.01.2013 na <http://www.varuh-rs.si>.
21. Varuh človekovih pravic (2012). *Letno poročilo varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2011*. Dostopno 15.11.2012 na http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Letno_porocilo_Varuha_za_leto_2011.pdf.

DRUGI VIRI

1. Ustavno sodišče RS (2011). *Ustavno sodišče Republike Slovenije = The Constitutional Court of the Republic of Slovenia = La cour constitutionnelle de la République de Slovénie = Verfassungsgericht der Republik Slowenien*. Ustavno sodišče Republike Slovenije, Ljubljana.